

КОРДОН

лінія безпеки

№4 2016

актуально
**СТОП-
КОРУПЦІЯ**

стор. 12

ракурс

ПО ТОЙ БІК

стор. 48

технології

**ЗЕМНОВОДНИЙ
З КОСМІЧНОЮ
НАТУРОЮ**

стор. 24

персонал

**ПЕРШИЙ
«ВИПУСК»**

стор. 18

**ВОГОНЬ
«ОНІКСА»**

фото Сергія ГУДАКА

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№4 (110) 2016

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Ярослав МЕЛЬНИК
Ользі МІРОШНИЧЕНКО
Юлії ЦИБИ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Леся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ПП «Видавництво «Фенікс»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Сергія ГУДАКА
Михайла МАРКІВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Дмитра СЛИВНОГО
Руслана ЧЕРНЮКА

Виготовлено: ПП «Видавництво «Фенікс»
03680, м. Київ, вул. Шутова, 13-Б.
Тел.: 501-93-01

Наклад: 3231 примірник.
Підписано до друку: 01.07.2016
Свідоцтво про реєстрацію:
КВН№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редакуються
та не повертаються. Думки авторів
публікацій журналу не завжди
збігаються з позицією редакції.
Відповідальність за достовірність
фактів, власних імен та інших
відомостей несуть автори публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими
ілюстраціями до текстів. При
використанні матеріалів посилання
на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2016

Фото на обкладинці Дмитра СЛИВНОГО

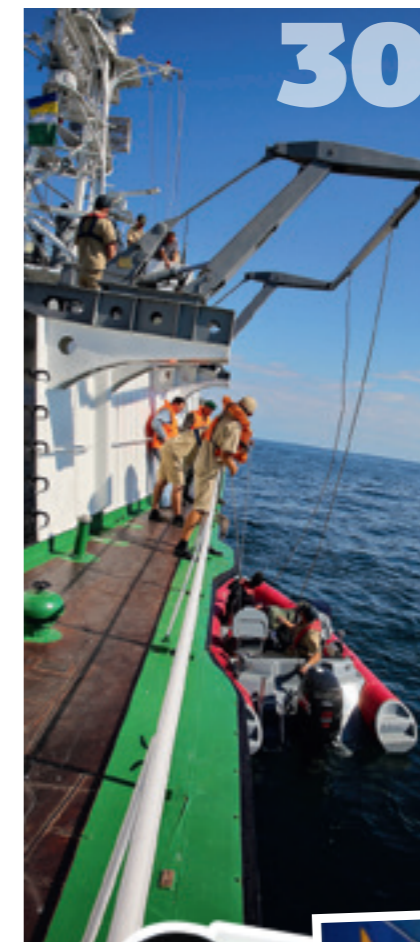

4 офіційно
ЄДИНИЙ КОРДОН
10 дата
ДЕНЬ ПРИКОРДОННИКА
НА ВСІХ РУБЕЖАХ
12 з перших вуст
ВІКТОР НАЗАРЕНКО:
«ВИХОВАННЯ НЕТЕРПИМОСТІ
ДО КОРУПЦІЇ – ЦЕ ТА
ПЛАТФОРМА, НА ЯКІЙ
МИ СЬОГОДНІ НАВЧАЄМО
МОЛОДІ КАДРИ»

18 персонал
ПЕРШИЙ «ВИПУСК»
20 у фокусі
ПІД ВОГНЕМ
24 технології
ЗЕМНОВОДНИЙ
З КОСМІЧНОЮ НАТУРОЮ
30 маневри
ВОГОНЬ «ОНІКСА»
І РЯТІВНЕ КОЛО UMS

32 реквієм
ДО ОСТАННЬОГО
36 місія
НАТАША СТОЙКОВСЬКА
(ЮНІСЕФ): «ПОДИВИТЬСЯ
В ОЧІ ДИТИНИ!»

42 фактор
НА ЗАХИСТІ ЗДОРОВ'Я
48 ракурс
ПО ТОЙ БІК
52 on-line
«ВКОНТАКТЕ»
ЧИ «ВПРОПАГАНДІ»?
56 наш гість
СВІТЛА НАТУРА

ЄДИНИЙ КОРДОН

У День прикордонника, 28 травня, Президент України Петро Порошенко відвідав мобільний прикордонний загін Держприкордонслужби, що в Києві, аби привітати прикордонників з професійним святом. Зустрічав Президента Голова Державної прикордонної служби України Віктор Назаренко. На території частини Глава Держави ознайомився зі зразками спеціальної та бойової техніки, яка використовується в охороні державного кордону, а також мобільним пунктом управління. До експозиції увійшли й сучасні зразки катерів з надувними бортами, спеціальне водолазне обладнання та екіпірування відділів спеціальних дій на воді.

Прикордонники продемонстрували гостям свої навички з локалізації нестандартних ситуацій в пунктах пропуску, рівень навченості службових собак та професійні дії військовослужбовців спецпідрозділів з виконання особливих завдань.

Крім того, увазі присутніх представлено результати роботи та реформування напрямку внутрішньої та власної безпеки прикордонного відомства і засади формування прикордонника нової формації. Також гості переглянули роботи литовської художниці Беати Куркуль, яка вже тривалий час підтримує «зелених кашкетів», а також Книгу пам'яті про прикордонників, які загинули в зоні АТО.

Окремо Президент ознайомився із системою охорони ділянки українсько-російського державного кордону. Модель ділянки рубежу, відтворена на презентації, відображала основні підходи, елементи інженерно-технічного облаштування та порядок застосування в охороні кордону пересувного бойового модуля «Тритон». Головнокомандувачу продемонстрували дії прикордонних нарядів та резерву прикордонного підрозділу при виявленні та ліквідації диверсантів. Після огляду військово-технічної експозиції розпочалась офіційна частина свята. В ході святкових заходів Глава Держави щиро і урочисто звернувся до усіх оборонців кордону.

Дорогі прикордонники! Шановні ветерани прикордонної служби! Члени родин, діти, шановні запрошені!

Перш за все, я хочу всіх привітати із сьогоднішнім святом, яке стало рідним для кожного українця. І нині під час нашого спілкування кожен, і журналісти, і гості, і вся країна зможе переконатися, як змінилася прикордонна служба. Це означає, що прикордонники є першим пріоритетом уваги – моєї, як Президента і Головнокомандувача, Уряду, Верховної Ради, і головне – українського народу. Щойно я оглянув сучасні зразки озброєння, броньовану техніку, засоби радіоелектронної боротьби, тепловізори, унікальні захищені командні пункти, засоби зв'язку, системи протитанкової та зенітної оборони. Стискаються кулаки і думаєш: нам би таке у 2014 році... Ми б по-іншому зустріли агресора. Незмінним залишився лише бойовий дух українського прикордонника і бойові традиції, викарбувані в серцях героїв-прикордонників.

Отже, прийміть мої найщиріші вітання із сьогоднішнім святом – вашим і нашим святом – Днем прикордонника! В надзвичайно складних бойових умовах Державна прикордонна служба демонструє свої найкращі якості, зразково виконує поставлені завдання, виявляє величезний потенціал подальшого розвитку. Якби мене спитали, хто налагодив один з найкращих засобів кооперації з нашими іноземними партнерами, то я б відповів – прикордонна служба. І саме тому вона отримує таку допомогу радниками, технічну і фінансову підтримку. Воїни-прикордонники гідно проявили себе на сході України, там, де український народ веде боротьбу за незалежність, суверенітет, територіальну цілісність нашої держави проти російської агресії.

Понад 15 тисяч прикордонників взяли участь в антитерористичній операції. 678 з них відзначені державними нагородами. Під час виконання бойових завдань 67 прикордонників,

захищаючи Батьківщину, віддали свої життя. Кожного дня, кожної миті ми маємо пам'ятати про них.

Дорогі друзі! В героїзмі прикордонників я мав можливість особисто переконаватися неодноразово. Більше того, сьогодні вже можна про це казати, я можу стверджувати, що прикордонники врятували і моє життя. Рівно два роки тому під час перебування на легендарному пункті пропуску «Ізварине», коли готувалася збройна провокація, і ми потрапили під обстріл, саме рішучі дії прикордонників дозволили уникнути найважчого.

І питання охорони кордону, і відновлення українського контролю над неконтрольованою ділянкою україно-російського кордону є ключовими у виконанні мінських домовленостей. Мій мирний план чітко передбачає виведення всіх окупаційних військ з усієї української території, відновлення українського контролю над державним кордоном, запровадження озброєної поліцейської міжнародної місії ОБСЄ, яка для контролю виконання стане на лінії зіткнення, візьме під охорону до виведення в Російську Федерацію склади

вимогам ОБСЄ. Ніякого іншого варіанту не буде. Я на цьому наголошую. Це позиція України і саме це відображено в Мінських домовленостях. Цю позицію підтримують наші партнери з Європейського Союзу, США і усієї проукраїнської світової коаліції, саме цю позицію закладено в рішення Ради безпеки ООН. На підставі принципу непорушності Мінських домовленостей були запроваджені надзвичайно ефективні світові санкції проти Російської Федерації, і я хочу всіх вас привітати з вчорашнім рішенням країн «великої сімки», яке було прийнято на прохання України – продовжити санкції проти агресора – Російської Федерації.

Гідна відповідь російському агресору – це успішна Україна. Для цього успіху нам потрібна ефективно діюча прикордонна служба, добре оснащена, натренована, підготовлена. Я впевнений, що зараз ми маємо для цього величезний потенціал і всі підстави. Величезний внесок зробила Держприкордонслужба у виконання плану дій щодо безвізового режиму з Європейським Союзом, разом з Міністерством закордонних справ, з Міграційною службою: запроваджено біометричні паспорти,

зброї і поставити на всіх пунктах пропуску свої постійно діючі патрулі, щоб унеможливити постачання нових підрозділів російських військ, амуніції, озброєння, повернення найманих бойовиків. І лише тоді, за українським законодавством, з міжнародними спостережачими, за участю українських партій, кандидатів, при заходах безпеки, що захистять кожного, хто бере участь у кампанії, і хто йде голосувати, з допуском українських засобів агітації, засобів масової інформації ми проведемо вибори, які чітко відповідають міжнародним

захист документів, блискуче працює реадмісія. Значна частина роботи лягла саме на плечі прикордонників. Мені приємно зізнатися у тому, що місія Євросоюзу завершила останню перевірку, а під час нашої зустрічі президент Єврокомісії Жан-Клод Юнкер повідомив: українці виконали умови безвізового режиму. На розгляд Європарламенту і Європейської ради внесено законодавчі пропозиції щодо надання Україні права у безвізовому режимі подорожувати Європейським Союзом. Це наше величезне досягнення. Значна заслуга у цьому – це

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 223/2016

Про відзначення державними нагородами України

За особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, зразкове виконання військового обов'язку та з нагоди Дня прикордонника **постановляю:**

**НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО III СТУПЕНЯ**
АНДРУЩЕНКА Євгена Юрійовича – полковника
ЦИГИКАЛА Петра Олександровича –
генерал-майора

**НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ»
III СТУПЕНЯ**
БОЙКА Павла Степановича – солдата
ДЯЧЕНКА Євгенія Олександровича – сержанта
САБАДАША Іллю Михайловича –
старшого лейтенанта
ШАРАПА Сергія Олександровича – підполковника

**НАГОРОДИТИ
ОРДЕНОМ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**
ЗЮЗЬКА Юрія Володимировича –
генерал-майора
ПІТКОВА Ігоря Леонідовича –
підполковника юстиції

**НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ
«ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ»**
КРУТІКА Юрія Вікторовича – майора

РОСІНСЬКОГО Олександра Миколайовича –
полковника
СОЗАНСЬКОГО Володимира Івановича –
старшого сержанта
ЮЩЕНКО Олену Василівну –
старшого прапорщика

**НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ
«ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» III СТУПЕНЯ**
ГЛИНСЬКОГО Андрія Івановича – підполковника
ПЕЛІКАНА Юрія Степановича – капітана

**НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ
«ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»**
БОЯНІВСЬКОГО Романа Володимировича –
капітана
КОЛЕСНИКА Івана Васильовича –
старшого лейтенанта юстиції
САМІЙЛЕНКА Артема Віталійовича – старшину.

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
27 травня 2016 року

підвищення ефективності роботи прикордонної служби. Шановні товариші, я висловлюю глибоку вдячність всім тим, хто сумлінно і самовіддано виконує бойові завдання щодо захисту Батьківщини. Як Президент і Головнокомандувач я зроблю все можливе, щоб забезпечувати і дбати про вас, захисників передових рубежів суверенітету і незалежності нашої держави. Сьогодні я маю велику приємність вам повідомити, що рішення Ради національної безпеки і оборони України українським урядом виконано. Вже за травень українські прикордонники повинні

отримати підвищене грошове забезпечення, що має становити не менше семи тисяч гривень на місяць. Я думаю, що саме так – не словом, а ділом – держава повинна піклуватися про своїх героїв. Хотів би від імені українського народу подякувати всім, хто присвятив своє життя охороні кордону. Удачі вам, дорогі і шановані прикордонники, у вашій нелегкій, але почесній і благородній службі на благо України. Від усього серця бажаю вам здоров'я, бажаю вам щастя, добра, наснаги і успіхів на благо Батьківщини! Слава Україні!

Під час зустрічі з персоналом Державної прикордонної служби України Петро Порошенко відзначив професіоналізм прикордонників та їхній значний внесок у справу захисту цілісності та незалежності держави. Всього в бойових діях на сході України взяли участь понад 15,5 тисячі прикордонників, 67 героїв полягли в боях за Батьківщину. Пам'ять про загиблих вшанували хвилиною мовчання.

Найвищою державною нагородою України – орденом «Золота Зірка» Героя України нагороджено старшого лейтенанта Вячеслава Семенова посмертно. Глава Держави особисто

У день професійного свята державними нагородами були відзначені ще 17 прикордонників, а 48 – отримали ключі від службового житла в новому будинку, який побудували за рахунок виділених асигнувань у Борисполі. Слід зауважити, що з початку проведення антитерористичної операції державні нагороди вже отримали майже 700 охоронців кордону. Крім того, в поточному році на забезпечення прикордонників житлом виділено 200 мільйонів гривень, що дасть змогу організувати виконання робіт на 19 об'єктах. Це в свою чергу дозволить отримати майже 300 квартир та кімнат.

“ Гідна відповідь російському агресору – це успішна Україна. Для цього успіху нам потрібна ефективно діюча прикордонна служба, добре оснащена, натренована, підготовлена. Зараз ми маємо для цього величезний потенціал і всі підстави.

вручив нагороду дружині прикордонника Тамарі Анатоліївни. Вячеслав Семенов – це Герой, який до останнього боронив блокпост «Балу», що на перехресті доріг поблизу населеного пункту Фащівка. Під командуванням старшого лейтенанта прикордонниками було знищено танк, бойову машину піхоти та вантажівку супротивника. Вячеслав завжди був у бою до останнього і беріг своїх людей. Усі його підлеглі повернулися живими, а за це офіцер заплатив найдорожчим – життям.

Також Глава Держави вручив ключі від транспортних засобів представникам усіх регіональних управлінь Держприкордонслужби. Всього до прикордонних підрозділів буде направлено майже 100 одиниць техніки, серед якої мобільні радіаційні комплекси для контролю за переміщенням радіоактивних матеріалів, мікроавтобуси «Фольксваген Транспортер», патрульні автомобілі «Фольксваген Амарок», квадроцикли та мотоцикли для інспекторів прикордонної служби. Загальна

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 226/2016

Про присвоєння військових звань

1. ПРИСВОЇТИ ВІЙСЬКОВЕ ЗВАННЯ **ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА**

полковнику **БІДИЛУ Сергію Вікторовичу** – начальнику Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

полковнику **ЄГОРОВУ Володимирі Сергійовичу** – начальнику Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

полковнику **МАЛАНЧІЮ Миколі Олександровичу** – заступнику директора Департаменту – начальнику управління кадрів Державної прикордонної служби України;

полковнику **МАТВІЙЧУКУ Петру Анатолійовичу** – заступнику директора Департаменту ресурсного забезпечення Адміністрації Державної прикордонної служби України;

полковнику **ШИНКАРУКУ Олегу Миколайовичу** – ректору Національної академії прикордонної служби України

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
28 травня 2016 року

вартість технічних засобів сягає більше 38 мільйонів гривень. Вручена Президентом України новітня техніка дозволить ще більше підвищити ефективність виконання прикордонниками завдань з охорони і оборони державного кордону.

Цього дня відбувся і допрем'єрний показ хронікально-документального фільму «Війна на нульовому кілометрі». В основу стрічки лягли історії прикордонників, які в перші місяці росій-

ської агресії у складі підрозділів Держприкордонслужби героїчно відстоювали територіальну цілісність України. У фільмі використані відеоматеріали, отримані від військовослужбовців, які були безпосередніми учасниками подій. к

Підготувала Леся МЕДВЕДЕНКО
фото Дмитра СЛИВНОГО

ДЕНЬ ПРИКОРДОННИКА НА ВСІХ РУБЕЖАХ

Традиційно прикордонне свято відзначали вздовж усієї лінії кордону: у відділах прикордонної служби, органах охорони кордону, навчальних закладах відбулися урочистості з нагоди свята. Всі, хто носять зелені кашкети, кому близькі ідеали прикордонної служби і хто захоплюється охоронцями українських рубежів – стали учасниками святкових подій. Концерти, відкриття пам'ятників, художніх виставок – це далеко не повний перелік урочистих заходів.

Так, на Закарпатті до Дня прикордонника «зелені кашкети» здійснили похід-сходження на гору Кременець. Це вершина висотою 1221 м, де сходяться державні кордони України, Польщі та Словаччини. Саме туди понад 30 осіб – керівництво Західного регіонального управління, прикордонники Чопського загону, ветерани, члени громадських організацій та представники української православної церкви, здійснили урочисте сходження. На горі учасники походу зустрілися з іноземними колегами – керівниками прикордонних підрозділів Республіки Польщі та Словаччини. Піднявшись на саму вершину, всі учасники, серед яких був і 80-річний Голова громадської організації Василь Опаленик, встановили та підняли

прапор України та прапор ДПСУ, виконали державний гімн, хвилиною мовчання вшанували загиблих охоронців кордону та заклали капсулу часу з посланням майбутнім поколінням прикордонників. Під час урочистостей начальник Західного регіонального управління Володимир Єгоров побажав усім миру і злагоди, та щоб через 15 років усі присутні могли ж в тому складі відкрити капсулу часу та пригадати минулі роки.

На найбільш небезпечному сьогодні східному напрямку також відзначили цей день. Прикордонники Донецького загону та загону Морської охорони поклали квіти до пам'ятників прикордонникам, яких вже немає серед живих. Урочистості відбулися у Приморському парку Маріуполя, де є алея при-

кордонників, монумент «Прикордонникам всіх поколінь» і меморіал морякам-прикордонникам, які героїчно загинули під час виконання бойового завдання в 2014 році поблизу н.п. Безіменного.

Захід розпочався з привітального слова голови ветеранів-прикордонників Маріуполя полковника Антона Бобка, начальника Донецького прикордонного загону полковника Андрія Ігнат'єва та начальника загону Морської охорони капітана I рангу Миколи Сирінського. Хвилиною мовчання вшанували світлу пам'ять героїв-прикордонників. Ветеранів-прикордонників було нагороджено грамотами, подяками та медалями. На захід прийшли не тільки прикордонники, але і члени їхніх сімей та небайдужі містяни.

«Колишніх прикордонників не буває. Кожен з нас свого часу з честю виконував та продовжує виконувати завдання з охорони та оборони кордону. Ми обіцяємо, що будемо з гідністю продовжувати славні прикордонні традиції» – зазначив начальник Донецького загону.

Більшість охоронців кордону відзначають професійне свято на службі, а саме продовжують підтримувати правопорядок у прикордонних районах і захищають кордони держави від ворожих зазіхань.

Загалом службу в цей день несуть більше 1100 прикордонних нарядів, які надійно охороняють державний кордон та забезпечують безперебійну роботу пунктів пропуску. З метою недопущення в'їзду до України екстремістів і ввозу на територію нашої держави зброї, боєприпасів, вибухівки та інших засобів терору прикордонники продовжують здійснювати чергування на бойових позиціях в зоні проведення АТО.

Заходи з охорони державного кордону здійснюються як на суші, так і на морській ділянці і в повітрі. Прикордонні пілоти забезпечують моніторинг державного рубежу з повітря. На службі в небі у постійній готовності перебувають вертольоти та сучасні патрульні літаки. Морську ділянку прикривають кораблі та катери Держприкордонслужби.

Неабияку роль відіграє виховання підрастаючого покоління. Зокрема, учні загальноосвітньої школи №1 відвідали

прикордонний загін у Краматорську та подарували захисникам святковий концерт.

Педагог та організатор заходу Юлія Іванова висловила захоплення прикордонною справою та зазначила: «Ви живете в постійній небезпеці, ви не маєте права розслабитися, ви виконуєте найблагороднішу місію на землі. Не кожна людина здатна на це, але ви – здатні, і ми пишаємося вами. Спасибі вам за те, що ви робите! І пам'ятайте, на вас чекають вдома. Завжди повертайтеся живими».

На завершення зустрічі охоронці кордону подякували школярам за подарований чудовий настрій, а після закінчення концертної програми учні організували патріотичний флешмоб та зробили спільне фото. Також до Дня прикордонника учні навчально-естетичного комплексу «Художня школа» міста Херсон показали, як вони бачать захисників кордонів України, намалювавши прекрасні теплі малюнки.

У свою чергу, саме 28 травня у смт Горностаївці, що на Херсонщині, відкрито прикордонний знак «Кордони України – священні і недоторканні». Ця подія відбулася біля пам'ятника Невідомому солдату і була присвячена сучасним вартовим рубежам нашої Батьківщини, які стояли до загибелі, аби завдати вторгненню ворога на українську територію. Нагадати про їхній подвиг до пам'ятного місця, де кілька років тому такий же знак було встановлено прикордонникам, які загинули в часи Другої світової війни, прийшли старші і юне покоління горностаївців, ветерани, які

служили в прикордонних військах, волонтери, учасники АТО, козаки Горностаївського куреня. Приїхали на запрошення і гості з Азово-Чорноморського регіонального управління державної прикордонної служби України, Херсонського прикордонного загону.

Почесним правом відкрити прикордонний знак було наділено ініціатора його встановлення приватного підприємця Ю. Ганзюка та заступника начальника Азово-Чорноморського регіонального управління Р. Котлярова. На мітинг з-поміж привітань зі святом кожен висловив задушевні слова вдячності тим, хто ціною життя дбав про мир у рідній стороні. Звучали пісні та поетичні рядки про Україну у виконанні місцевих артистів та декламаторів. Вірш прикордонникам присвятив і наймолодший учасник заходу семирічний Д. Ганзюк.

Присутні поклали квіти до пам'ятника і символічних прикордонних знаків та вшанували подвиг загиблих хвилиною мовчання.

Третій рік поспіль «зелені кашкети» відзначають своє професійне свято в умовах війни і підвищеної бойової готовності. Нині це і радісне, і сумне свято водночас. Адже День прикордонника нагадує не лише про здобутки і досягнення, але й про біль втрат, і безсмертний подвиг героїв. Водночас це день пам'яті про тих, хто пішов захищати небесний кордон. Проте буде мир, і тоді цей день буде більш щасливим для кожного прикордонника. **К**

ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

Віктор НАЗАРЕНКО: «Виховання нетерпимості до корупції – це та платформа, на якій ми сьогодні навчаємо молоді кадри»

Цього року прикордонне відомство України відзначає свій ювілей – 25 років пошуку, звершень і перетворень. Останні два з них виявилися найтрагічнішими. Першими чужоземне вторгнення відчули на собі саме прикордонники, які втратили у цій війні багатьох побратимів. Однак розуміння того, що найкращим захистом України є реформи, дало поштовх до кардинальних змін у роботі. Сьогодні Держприкордонслужба демонструє рішучість у амбітному прагненні стати справді європейською структурою, належністю до якої пишатиметься кожен член багатотисячної команди «зелених кашкетів». Саме це стало темою нашої розмови з Головою Служби генерал-полковником Віктором Назаренком.

– Вікторе Олександровичу, яка головна мета реформування відомства та як змінився характер загроз на кордоні за останні два роки?

– Нові виклики для України насамперед пов'язані з експансивною політикою сусідньої країни. Зараз ми виконуємо завдання з охорони мирного кордону, у нас є лінія розмежування на сході країни, є адмінмежа з тимчасово окупованим Кримом, а також придністровський сегмент українсько-молдовської ділянки. На всіх цих напрямках існують свої особливості та загрози, котрі вимагають відповідного реагування. Ці загрози і визначають основні вектори реформування відомства.

Передусім ми провели серйозні структурні зміни, реформували систему підготовки персоналу й логістику, а також запровадили нові форми та способи оперативно-службової діяльності. Наша Служба має бути

момент оперативно перекрити ділянку або прийти на допомогу в іншій критичній ситуації. Практика показала, що комендатури швидкого реагування успішно виконують бойові завдання і можуть ефективно діяти за різних обставин.

– Чи змінилася ситуація безпосередньо на лінії розмежування?

– Наразі прикордонники виконують завдання лише у контрольних пунктах в'їзду – виїзду та на тих блокпостах, які знаходяться на дорожніх коридорах. Це пов'язано, насамперед, з необхідністю зосередитися на контролі громадян. Сьогодні там функціонує п'ять контрольних пунктів в'їзду – виїзду: «Зайцеве», «Мар'їнка», «Гнутове», «Новотроїцьке» та пішохідний – «Станція Луганська». Рух доволі динамічний: у середньому за добу через КПВВ прямує близько 25 тисяч осіб та 5 тисяч

Наші співробітники повинні створити надійний бар'єр на шляху зловмисників і водночас забезпечити високий рівень якості роботи під час перетину кордону мирними громадянами.

спроможно надійно охороняти кордон та адекватно реагувати на військову загрозу.

З іншого боку ми продовжуємо вдосконалювати і правоохоронний напрям діяльності. Насамперед, це стосується сфери прикордонного контролю. Наші співробітники повинні створити надійний бар'єр на шляху зловмисників і водночас забезпечити високий рівень якості роботи під час перетину кордону мирними громадянами.

– Розкажіть, будь ласка, детальніше про структурні реформи. Які завдання виконують новостворені прикордонні підрозділи та органи?

– У першому півріччі минулого року ми працювали над удосконаленням структури відомства на всіх рівнях – від центрального апарату до відділів прикордонної служби. До речі, ми виконали одне з головних побажань громадянського суспільства: у результаті оптимізації у відомстві залишається 32 генеральські посади з 74.

Для збільшення щільності охорони кордону, передусім на російському сегменті та в зоні АТО, створено Краматорський загін і понад двадцять нових підрозділів. Це стало можливим завдяки прийнятому у квітні минулого року за поданням Президента України закону про збільшення чисельності Держприкордонслужби на три тисячі осіб.

На смугу розмежування (тилові підступи до лінії зіткнення – Авт.) ми направили додаткові резерви, основу яких складають сили окремих комендатур швидкого реагування. Усі вони оснащуються сучасною технікою та необхідною зброєю, мають у своєму складі зенітників і мінометників, які пройшли відповідну підготовку та бойове злагодження. По суті – це підрозділи прикриття у разі військової загрози. Вони можуть у будь-який

автомобілів. Найбільш активні – КПВВ «Зайцеве» та «Мар'їнка» – працюють із переважанням у 5–6 разів, адже це – тимчасові споруди, що не розраховані на таку кількість людей.

Наведу декілька цифр: з початку 2016 року лінію розмежування вже перетнуло майже 3 мільйони осіб і понад 600 тисяч транспортних засобів. За цей час у контрольних пунктах в'їзду – виїзду виявлено 11 одиниць зброї, понад 27 тисяч боєприпасів, майже 2,5 кілограма наркотичних речовин, близько дев'яти кілограмів вибухівки.

Окремо хочу сказати про переправлення великих сум готівки: з початку року викрито переміщення 2,3 мільйона гривень, майже 25 мільйонів російських рублів та близько одного мільйона доларів. Ще один показовий приклад: з початку року ми виявили понад 30 осіб, причетних до діяльності незаконних збройних формувань. Зокрема, 6 травня затримано бойовика батальйону «Призрак», який працював водієм так званого начальника розвідки цього угруповання.

– **Які особливості ділянки, що межує з Кримським півостровом?**

– Що стосується адмінмежі з Кримом, то тут головна загроза – посилення угруповання російських військ на окупованій території. Ми постійно спостерігаємо польоти безпілотників, військової авіації, підїзд до адміністративної межі техніки, зокрема й важкої артилерії. Наприкінці квітня прикордонники Бердянського загону зафіксували російський гелікоптер Мі-8, який здійснював польоти над тимчасово окупованою територією і зайшов у повітряний простір материкової України. Усі ці маневри Росія в офіційних коментарях пояснює проведенням навчань. Водночас для нас це сигнали, які спонукають підтримувати бойову готовність, посилювати інженерне облаштування цього сегмента та вживати заходів з можливого відбиття військової агресії.

Зараз охороняти цю ділянку нам допомагають 14 громадських формувань. Серед них – «Аскер», яке складається переважно з кримських татар. Їхні основні завдання – консультаційні послуги, громадський контроль за діями відповідних служб, а також підтримання порядку.

Наша позиція незмінна: усі, хто щодня ризикував своїм життям, захищаючи незалежність країни, отримуватимуть підтримку держави, і Служба зробить для цього все необхідне.

– **Обстановка на мирному кордоні завжди була динамічною. Це стосується активності як пасажиро-транспортних потоків, так і протиправної діяльності. Що змінилося за останній рік?**

– В Україні існують загрози, актуальні для конкретного часу в контексті світових тенденцій. Сьогодні це, насамперед, збільшення потоків незаконної міграції – проблема, від якої потерпає уся Європа, і яку ми, звичайно, не можемо оминути увагою. Для протидії незаконній міграції проводимо відомчі заходи, активно співпрацюємо з іншими правоохоронними органами. І найголовніше – суттєво посилили взаємодію з нашими європейськими колегами. Високий рівень довіри з їхнього боку демонструють: по-перше, збільшення обсягів інформації, якою ми обмінюємося, а по-друге, результати спільних операцій. Цього року на кордонах з країнами Європейського Союзу ми затримали 295 незаконних мігрантів та 11 організаторів їх переправлення.

Інший напрям – протидія контрабанді. Цього року вилучено товарів на суму понад 215 мільйонів гривень, попереджено переправлення майже трьох мільйонів пачок сигарет, виявлено 455 кілограмів бурштину. Ці результати значною мірою залежать від якісної співпраці на всіх рівнях. 2015 року проведено п'ять спільних прикордонних операцій з нашими європейськими колегами. Зараз триває активна фаза операції «Кордон-2016» із залученням представників країн-сусідів. При цьому головне завдання – не затримання окремих порушників, а ліквідація злочинних схем.

Минулого року ми виявили 219 організованих злочинних груп та 665 їхніх членів, причетних до організації ка-

налів незаконної міграції та переправлення товарів. При цьому діяльність 166 з них припинено, засуджено 132 особи.

До речі, одним із найбільш яскравих прикладів ефективної взаємодії є виявлення 17 картин, викрадених з італійського музею у Вероні. Про це багато писали ЗМІ, однак нагадаю ще раз, тому що така подія відбулася вперше в історії Держприкордонслужби. Наші співробітники після затвердження задуму дій Президентом України чудово спрацювали разом з молдовськими колегами та військовою прокуратурою Південного регіону. Вартість полотен, підготовлених до перевезення на територію Придністров'я, – щонайменше 16 мільйонів євро.

– **Минулого року Служба започаткувала два принципово нові пілотні проекти. Чи виправдали вони сподівання відомства?**

– Ці проекти, безперечно, є успішними. Саме вони продемонстрували, що наше гасло «Служити, захищати і допомагати!» є не просто декларацією. Воно дійсно відобра-

жає сутність нинішніх підходів відомства до своєї роботи, де в центрі уваги – не лише захист і охорона рубежів, а й надання допомоги кожному конкретному громадянину.

Для участі в експерименті «Нова ідеологія роботи КПВВ» ми запросили людей із не окупованих районів Донецької та Луганської областей. Поки що їх небагато – усього 49 осіб. Це був свідомий крок, яким ми продемонстрували, що і на сході країни багато патріотично налаштованої молоді, яка готова чесно служити народові України. Під час моєї роботи у контрольних пунктах в'їзду – виїзду я завжди користуюся нагодою поспілкуватися з ними і бачу, що рівень патріотизму цих хлопців і дівчат, їхня готовність якісно виконувати свої обов'язки постійно зростають. Тому маємо наміри продовжувати експеримент, як тільки для цього з'являться фінансові можливості.

Що стосується «Нових облич кордону», то його учасники, а тепер уже повноцінні співробітники, продовжують нести службу в аеропортах «Жуляни»

і «Гостомель». Для підвищення їхнього професійного рівня активно залучаються спеціалісти з європейських країн і США. Цей персонал фінансово вмотивований, адже ми розуміємо, що соціальна захищеність і рівень оплати праці є одними з головних мотивів для якісної роботи військовослужбовців.

До речі, успішність експерименту легко підтвердити, поспілкувавшись із пасажиром міжнародних рейсів чи просто зайшовши на туристичні форуми в Інтернеті. Наразі у планах – поширювати цей досвід і на інші підрозділи. Більш того, вже розроблено відповідні програми, однак зараз також усе залежить від фінансування.

– **Маємо надію, що цього року українці їздитимуть до Європи без віз, у чому є заслуга й прикордонного відомства. Що було зроблено в рамках лібералізації візового режиму з ЄС?**

– Моніторингові комісії Європейського Союзу, які приїжджали та оцінювали стан готовності України до лібералізації візового режиму, відзначали, що Держприкордонслужба у повному обсязі виконала комплекс взятих зобов'язань. Нині наше головне завдання – забезпечити усі пункти пропуску засобами біометричного контролю. Сьогодні обладнано 109 з них на першій лінії та 63 – на другій. Крім цього, для інтеграції в систему європейської безпеки з 1 серпня 2015 року відомство підключилося до баз даних Інтерполу. Їх використання дало нам додатковий інформаційний потенціал, що дозволяє виявляти міжнародних злочинців, дані про яких відсутні у відомчій базі. Як свідчить статистика, це значно розширило наші можливості. Так, з початку року маємо вже майже 700 реалізованих спрацювань. Найсвіжіший приклад: 12

травня в аеропорту «Бориспіль» було затримано громадянина Росії, який з 2004 року розшукувався Інтерполом за підозрою у вбивстві.

Однак варто зазначити, що всі заходи щодо комунікації з Інтерполом реалізовано 2015 року. Програма, яка запланована на поточний рік, у зв'язку з відсутністю фінансування наразі проводиться лише силами відомства, тому темпи дещо знизилися.

– **Якщо візовий режим для українців скасують найближчим часом і потік людей, гіпотетично, збільшиться у разі, чи готові до цього прикордонники?**

– На якість прикордонного контролю це не вплине жодним чином, адже відповідно оснащені основні пункти пропуску на шляху туристів до Європи. І якщо ми говоримо про безвізовий режим, то він стосується громадян України, які прямують за кордон. Тобто тут ми ділимо відповідальність за контроль з нашими європейськими колегами. Більш того, зараз ми опрацьовуємо інноваційні технології та шукаємо можливості, аби спростити процедури та створити більш комфортні умови для наших співгромадян. Для прикладу, дуже схвальні оцінки отримала наша ініціатива щодо завчасного надання авіаперевізниками інформації про пасажирів міжнародних рейсів, які прямують в Україну. Завдяки спеціальному обладнанню та програмному забезпеченню процедура паспортного контролю для українців триває до п'яти секунд.

– **П'ятого травня в Україні розпочався призов на строкову військову службу. За планом Держприкордонслужба отримає близько чотирьох тисяч новобранців. Чи готове відомство до прийому новачків?**

– До набору строковиків ми почали готуватися ще з минулого року, тому мали достатньо часу. Зараз зрив графіку немає. До прийому молодого поповнення в місцях проходження служби вже підготовлено всі необхідні приміщення, створено інфраструктуру та оптимізовано логістику. За перші кілька тижнів призову ми вже відібрали понад тисячу строковиків.

– У призовників запитують, де вони хочуть служити?

– Звичайно. І мені приємно відзначити, що досить багато молодих людей ще у військоматах самі звертаються з проханням про службу в наших лавах. Це означає, що престиж відомства зростає. З іншого боку, ми не можемо дозволити собі брати тих, хто в майбутньому може дискредитувати звання прикордонника, а тому відбір здійснюється дуже ретельно. Наші психологи постійно працюють на призовних пунктах і спілкуються з кожним, хто виявив бажання надягнути зелений берет.

– За якими спеціальностями проводиться підготовка?

– Підготовка новобранців уже проходить у чотирьох головних навчальних центрах відомства і залежно від фаху триватиме до двох місяців. Основні спеціальності: кінологи, кухарі, водії, оператори радіолокаційних станцій, а також моряки. При розробці планів навчання ми намагалися зробити так, щоб отримана професія знадобилася хлопцям у цивільному житті. Тому акцент ставився на найбільш практичні з точки зору майбутнього предмети. Однак є й ще один важливий момент: під час підготовки значна увага приділяється вихованню нетерпимості до будь-яких корупційних проявів. Це та платформа, на якій ми сьогодні навчаємо всі молоді кадри. У майбутньому будемо орієнтуватися саме на це покоління чесних і принципових військовослужбовців.

– Вікторе Олександровичу, якщо ми вже почали говорити про протидію корупції, скажіть, будь ласка, чи

достатньо ефективно, на Вашу думку, ведеться у відомстві боротьба з цим явищем?

– Власне, яким чином можна оцінювати ефективність протидії корупції? На мою думку, є два напрямки, які можуть свідчити про позитивні результати. По-перше, це кількість відмов наших співробітників від хабарів і, відповідно, притягнення до відповідальності тих, хто хабарі дає. Як відомо, корупція – процес обоюдної: є той, хто отримує, і той, хто пропонує. Чомусь раніше про другий бік цього явища взагалі забували, а він, між іншим, підпадає під дію 369 статті Кримінального кодексу.

Проте нам вдалося змінити ситуацію і вже протягом минулого року маємо 275 зафіксованих фактів відмови від хабарів. За чотири місяці цього року вже зафіксовано майже 170 таких випадків. Тобто ми можемо говорити про позитивну динаміку.

Інший напрям, який також свідчить про ефективність протидії корупції, – це результати наших внутрішньовідомчих заходів. Лише впродовж 2015–2016 років за результатами внутрішніх перевірок відбулася ротація понад 1100 військовослужбовців, 765 звільнено за службовою невідповідністю, 59 осіб понижено в посадах, до Єдиного реєстру досудових рішень внесено 406 інформацій.

Це не просто суха статистика, а демонстрація того, що курс, який узяло відомство на повне очищення своїх лав, є незмінним. Водночас організаторами протиправної діяльності проводяться заходи, спрямовані на відновлення функціонування злочинних схем та спроб розстановки «своїх» людей на ключових посадах.

Окремо хотілося б відзначити операцію «Чисті руки», яка проходить сьогодні у всіх органах та підрозділах і спрямована на знищення корупційних схем та виявлення корупціонерів, які ще залишилися у наших лавах. Звичайно, ми усвідомлюємо, що повністю подолати це явище найближчим часом не вдасться, однак робитимемо усе для того, аби адекватно реагувати на суспільні запити й виконати вимоги Президента та народу України.

– Одним з головних факторів, що сприяють корупції, є низькі зарплати. Ваші прогнози щодо підвищення рівня грошового забезпечення прикордонників?

– У цьому нас повністю підтримує і Президент України, який 20 травня під час засідання Ради національної безпеки і оборони наголосив на необхідності вирівнювання грошового забезпечення прикордонників і військовослужбовців Збройних Сил та закликав законопроект за номером 3782 ухвалити першочергово.

Нагадаю, у Верховній Раді ще у січні народним депутатом України Іриною Фріз та групою депутатів-одномудців було подано законопроект «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (щодо вирівнювання диспропорції грошового забезпечення військовослужбовців Державної прикордонної служби України). Тому прогнози у мене дуже оптимістичні. Вже у червні наші військовослужбовці отримають грошове забезпечення на рівні зі Збройними Силами та Національною гвардією.

– Ще одне не менш важливе запитання. Чи можуть наші співробітники найближчим часом сподіватися на покращення житлових умов?

– Забезпечення житлом є одним із пріоритетних напрямів соціального захисту персоналу Служби. На це по-

тому ми маємо зробити все для того, аби хоч трохи пригладити біль втрати їхніх рідних. Основна робота ведеться у прикордонних підрозділах і загонах, де служили загиблі герої. Зі свого боку, Колегія Держприкордонслужби завжди підтримує усі ініціативи, які стосуються підтримки сімей. Це соціальна допомога, відкриття меморіальних знаків та Алей Слави у них на батьківщині, перейменування вулиць, а також популяризація подвигів прикордонників у суспільстві. У цьому році наше відомство долучилося до створення унікальної кінострічки

Моніторингові комісії Європейського Союзу відзначали, що Держприкордонслужба у повному обсязі виконала комплекс взятих зобов'язань в рамках лібералізації візового режиму з ЄС.

точного року з бюджету виділено 200 мільйонів гривень, що дасть нам змогу організувати виконання робіт на 19 об'єктах. Зокрема, планується завершити будівництво чотирьох багатоквартирних будинків у Борисполі, Житомирі, Хмельницькому та Ужгороді, продовжити роботи у Чернігові та розпочати будівництво у Києві, Одесі й Сумах.

Крім цього, у планах – реконструкція п'яти житлових об'єктів у підрозділах Херсонського, Харківського, Житомирського та Ізмайльського загонів.

Загалом, якщо кошти будуть виділені у повному обсязі, це дасть нам можливість протягом 2016 року отримати 248 квартир та 46 кімнат – передусім для забезпечення житлом учасників АТО.

– Чи всі співробітники відомства, які виконували завдання у зоні проведення АТО, отримали статус учасника бойових дій?

– На сьогодні такий статус отримали 90 відсотків тих, хто брав участь в операціях на сході – а це понад 15 тисяч осіб. Ще 563 справи перебувають на розгляді, а стосовно 36 – триває оформлення. Наша позиція незмінна: усі, хто щодня ризикував своїм життям, захищаючи незалежність країни, отримуватимуть підтримку держави, і Служба зробить для цього все необхідне.

– Які заходи проводить відомство, аби вшанувати пам'ять загиблих героїв?

– Державна прикордонна служба втратила у військовому протистоянні 67 своїх найкращих представників.

«Війна на нульовому кілометрі», в основу якої лягли події літа 2014 року на українсько-російському кордоні. Цей проект – наша спільна данина усім, хто пройшов крізь пекло, і особливо тим, хто так і не повернувся додому. До Дня прикордонника також вийшла друком «Книга пам'яті», у якій розповідається про подвиг кожного з 67 героїв-прикордонників, які загинули у цій війні.

Окремо зупинюся на пошуку зниклих безвісти. У нас на сьогодні їх залишилося п'ятеро. І це надзвичайно болюча тема, особливо для близьких. Однак хочу запевнити: ми не припинимо пошук до тих пір, поки не буде знайдено останнього військового. У тісній взаємодії з представниками громадських і волонтерських організацій, зокрема, всеукраїнського народного об'єднання «Союз народна пам'ять», нам вдалося знайти і повернути на рідну землю останки двох наших військових.

– І на завершення. Вікторе Олександровичу, що б Ви хотіли побажати співробітникам Служби та їхнім родинам з нагоди професійного свята?

– Звичайно, миру, бо це головне, чого ми всі сьогодні прагнемо. Усім моїм колегам дякую за професіоналізм, витримку та вірність своєму обов'язку. Також дякую родинам прикордонників та нашим ветеранам за допомогу і підтримку. Бажаю всім вам міцного здоров'я, добробуту та наснаги! А ще бажаю, щоб у цьому році ми таки вийшли на «нульовий кілометр» і змогли відновити територіальну цілісність нашої держави! К

Спількувалася Ольга Мірошниченко

«ПЕРШИЙ» ВИПУСК

Цього року Державна прикордонна служба вперше від 2008 року вдалася до тимчасового вимушеного заходу – розпочала прийом до своїх лав солдатів строкової служби. Як і належить, новобранці протягом місяця пройшли курс молодого бійця, отримавши практичні та теоретичні навички, необхідні для якісного несення служби з охорони державного рубежу. Юнаків навчали тактики прикордонної служби, військової та фізичної підготовки, особистої безпеки та інших дисциплін з урахуванням досвіду бойових дій. Та керівництво ДПСУ запевняє батьків і рідних строковиків, що жоден з них не залучатиметься до виконання завдань в зоні проведення АТО й направлятиметься для подальшого проходження служби до інших підрозділів прикордонного відомства.

А нещодавно у Національній академії ДПСУ ім. Богдана Хмельницького, відомчому Навчальному центрі підготовки молодших спеціалістів ім. генерал-майора Ігоря Момота, у Кінологічному навчальному центрі, що у Великих Мостах, та в Ізмаїльському навчально-тренувальному загоні відбулася церемонія урочистого складання першими новобранцями військової присяги на вірність українському народові.

488 строковиків призову 2016 року присягнули на вірність українському народові у Хмельницькому, 144 – в Оршанці, 301 – у Великих Мостах і 80 – в Ізмаїльському загоні. Урочистості розпочалися із внесення Бойового Прапора. З гордістю та неприхованим хвилюванням на обличчі заверили строковики, вишикувавшись на плацу в очікуванні важливої миті свого життя. Словами клятви вони один за одним зобов'язалися захищати Батьківщину, український народ, сумлінно й чесно виконувати військовий обов'язок задля спокою на рідній землі.

В урочистостях взяло участь керівництво Держприкордонслужби та органів охорони державного кордону, обласних, районних та міських державних адміністрацій, ветерани-прикордонники, батьки, родичі та друзі строковиків, які радо вітали молоде поповнення

та бажали їм служити з честю. А курсанти навчальних підрозділів, у свою чергу, обіцяли будь-що дотримуватися Військової присяги.

У кожного з призовників – своя доля: у деякого вже є сім'я, багато хлопців з вищою освітою, а є і ті, хто просто досяг призовного віку. Проте усіх їх об'єднує бажання служити у лавах охоронців кордону. Про що у своїй привітальній промові перед новобранцями зазначив присутній на урочистостях в прикордонній академії керівник відомства генерал-полковник Віктор Назаренко: «Сьогодні, борючись за свободу і незалежність України, за єдність і недоторканність нашої землі, військовослужбовці Держприкордонслужби демонструють приклад вірності Присязі, відданості своєму народові, героїчної самопожертви у виконанні військового обов'язку. І ви сьогодні є нацією України, адже прийшли захищати кордони Батьківщини добровільно».

Після складання присяги за традицією священнослужителі осятели строковиків та благословили їх на військову справу. Завершився ритуал складання Військової присяги урочистим маршем. Після церемонії гості, які прийшли на заходи, мали можливість ознайомитися із матеріально-технічною базою навчальних підрозділів.

Вже за кілька днів новоспечених прикордонників розподілили на місця несення служби по всій Україні. Хлопці без вищої освіти служитимуть півтора року, а ті, хто закінчив виш, перебуватимуть у лавах «зелених кашкетів» лише рік. Загалом, окрім згаданих 1013 строковиків, лави охоронців рубежу мають поповнити кілька тисяч новобранців весняного призову. К

Тетяна ФІЛІПЕНКО, Людмила ДЬОМІНА

ПІД ВОГНЕМ

Вже другий рік поспіль прикордонникам доводиться нести службу в умовах гібридної війни. І хоча вони вже не перебувають безпосередньо на межі зіткнення, все одно весь час ризикують життям. Весна і початок літа на лінії розмежування в районі проведення АТО видалися «спекотними» через часті обстріли незаконних збройних формувань. Лише протягом двох останніх місяців КПВВ перебували під вогнем більше 70 разів. У зв'язку з чим, заради безпеки цивільного населення, пропускні операції там доводилося призупиняти. Що стосується адміністративної межі з АР Крим, то, хоч там і немає обстрілів, напруження також відчутне – увесь час над територією окупованого півострова снує російська авіація. Безпілотники із сусідньої держави – часті «гості» і над зоною АТО.

Попри підступні дії незаконних збройних формувань, їхні спонтанні рішення не пропускати людей у контрольних пунктах в'їзду – виїзду, підрозділи ДПСУ виконують свої завдання на лінії розмежування, роблять усе можливе, щоб забезпечити громадян та зробити перетин КПВВ комфортним. Тут створені належні умови, виставлені додаткові модулі та кабінки для перевірки документів, а також налагоджена інфраструктура. Крім того, є бліндажі та укриття. Залежно від обставин, потоки людей і транспорту перенаправляються на інші дорожні коридори. На найбільш завантажені напрямки в терміновому порядку вибувають додаткові прикордонні наряди, коригуються потоки на смугах руху. Разом з працівниками контролюючих органів охоронці рубежу прагнуть без затримок здійснювати пропускні операції, не допускаючи виникнення значних черг, щоденно перевіряють десятки тисяч пасажирів та тисячі транспортних засобів. Так, тільки з початку року лінію розмежування перетнули 3,4 мільйона громадян та понад 700 тисяч транспортних засобів.

«ГРА М'ЯЗАМИ»

На адміністративній межі з окупованим Кримом відносно спокійно, бо, принаймні, не стріляють. Однак російські окупаційні сили там теж намагаються показати свою міць. Так, у середині березня вони демонстративно підїхали до адмінмежі з сімома установками залпового вогню «Град», двома БТРами, танком, двома тентованими автомобілями, «КрАЗом» та за кілька годин повернулися назад у тил АР Крим.

До того ж, тут прикордонники регулярно фіксують у небі російську авіацію. Літають безпілотники, літаки, вертольоти цілими зграями. Приміром, **30 березня** прикордонники Бердянського загону виявили аж 10 російських вертольотів Мі-8, а **5-го квітня** – п'ять російських літаків Іл-76, а також два вертольоти Мі-8, які здійснювали польоти над тимчасово окупованою територією АР Крим.

ВІДМОВА БЕЗ ПОЯСНЕНЬ

На кінець червня усі КПВВ працюють у штатному режимі, окрім «Золотого», що на Луганщині. Цей контрольний пункт підготовлений до відкриття ще наприкінці березня, однак працював лише кілька годин. Російські найманці, зриваючи пере-

НЕПОДИНОКІ ВИПАДКИ, КОЛИ БОЙОВИКИ СПОНТАННО ПРИПИНЯЮТЬ ПРОПУСК ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПРЯМУЮТЬ НА НЕПІДКОНТРОЛЬНУ ТЕРИТОРІЮ.

біг мирного процесу, відмовилися пропускати громадян у напрямку щойно відкритого КПВВ. Його досі не вдається запустити через постійні обстріли бойовиків. «Золоте» має всю необхідну інфраструктуру, в тому числі укриття. Це єдиний пункт контролю на Луганщині, де лінію розмежування можна було б перетинати на автомобілях. Рішення про його функціонування було досягнуто на переговорах в рамках Мінських домовленостей. Він побудований за удосконаленою технологією, що дозволяє зменшити час очікування осіб, які прямують в обидва напрямки. Обладнані робочі місця інспекторів на трьох в'їзних смугах руху та на стіль-

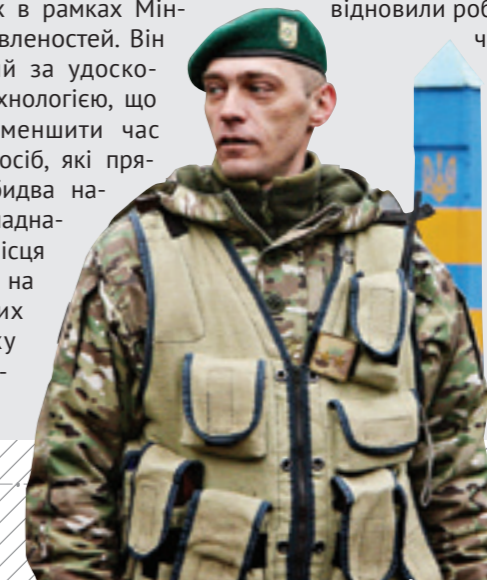
кох же в'їзних, а також окремо визначена смуга для пішоходів. Передбачена можливість реверсивного руху для своєчасного реагування на збільшення пасажиропотоку.

За рішенням Голови Луганської обласної військово-цивільної адміністрації, пропуск через «Золоте» тимчасово призупинили. За ініціативи української влади для вирішення питання залучено представників ОБСЄ.

Непоодинокі випадки, коли бойовики спонтанно припиняють пропуск людей, які прямують на непідконтрольну територію. Так, пізно ввечері **27 квітня** представники НЗФ без пояснень відмовилися пропускати через свої блокпости громадян та близько 100 транспортних засобів, що вже перетнули лінію розмежування у КПВВ «Гнутаєве». Аби не залишати людей уночі перед блокпостами бойовиків, прикордонники відновили роботу в КПВВ та розпочали оформлення їх

у зворотному напрямку.

Так само незаконні збройні формування вчинили і в контрольному пункті в'їзду – виїзду «Новотроїцьке», у зв'язку з чим на цьому напрямку призупинили пропускні операції.

БАГАТОСТРАЖДАЛЬНА СТАНИЦЯ

З невідконтрольної Україні території бойовики постійно поливають вогнем позиції військових, у тому числі прикордонників, які несуть службу на лінії розмежування в районі проведення АТО. Так, останнім часом найбільше дісталось КПВВ «Станично-Луганське». Через часті обстріли там доводилося тимчасово припиняти пропуск громадян.

8 і 14 квітня терористи обстрілювали з мінометів, гранатометів та стрілецької зброї КПВВ та позиції прикордонників поблизу них.

17 квітня в результаті обстрілів зі стрілецької зброї та гранатометів поранено військового ЗСУ та пошкоджено нещодавно встановлені службові модулі прикордонних нарядів КПВВ «Станично-Луганське».

18, а також **22, 23 та 26 квітня**, бойовики знову гатили по КПВВ з АГС-17, зі стрілецької зброї та мінометів. Внаслідок обстрілів та розривів гранат дістав осколкове поранення прикордонник. Його доправили до центральної районної лікарні.

Попри обстріли, «Станично-Луганське» функціонував на період великодніх та травневих свят для комфортнішого перетинання громадянами лінії розмежування. Відповідне рішення було прийняте штабом АТО.

30 травня з боку невідконтрольної території бойовики

З НЕПІДКОНТРОЛЬНОЇ УКРАЇНИ ТЕРИТОРІЇ БОЙОВИКИ ПОСТІЙНО ПОЛИВАЮТЬ ВОГНЕМ ПОЗИЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПРИКОРДОННИКІВ, ЯКІ НЕСУТЬ СЛУЖБУ НА ЛІНІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АТО.

вкотре накрили вогнем позиції КПВВ. Обстріл вівся з 82-мм мінометів, АГС та стрілецької зброї.

9 червня двоє осіб, які стояли у загальній черзі до КПВВ «Станично-Луганське», вийшли з неї неподалік у поле, звідки стріляли з РПГ. Одна граната влучила в стелу, інша – в бліндаж, де перебували військово-службовці ЗСУ. Один з них дістав поранення. Осіб, які перетинали лінію зіткнення, було відведено в безпечну зону та бліндажі.

25 червня ввечері вівся обстріл «Станиці Луганської» зі стрілецької зброї і підствольного гранатомета ГП-25 з боку невідконтрольної території України. Щоб не допустити втрат серед мирних жителів і персоналу Держприкордонслужби, людей було переміщено в укриття.

У ПОСТІЙНІЙ НАПРУЗІ

Саме так почуваються через інтенсивні обстріли терористів прикордонники, які несуть службу в КПВВ на Донеччині.

14 квітня з неконтрольованої території бойовики із 82-мм мінометів намагалися накривити вогнем контрольний пост «Березове», що неподалік КПВВ «Новотроїцьке». **18 квітня** вночі в напрямку цього контрольного поста розірвалися 152-мм снаряди з САУ. Тоді терористи здійснили 20 пострілів. А **28 квітня** – 24 із 120-мм міномета.

5 червня вночі з боку міста Горлівка незаконні збройні формування тричі обстріляли зі стрілецької зброї, 120-мм мінометів та гранатометів блокпост «Майорськ». Того ж дня ввечері з боку підконтрольного незаконним збройним формуванням смт Олександрівка по «Мар'їнці» було здійснено 250 пострілів з ПК та 100 з АК.

6 червня у зв'язку з обстрілами призупинили пропускні операції у КПВВ «Зайцеве». З п'ятої години ранку терористи стріляли по ньому зі снайперської гвинтівки.

8 червня ввечері блокпост «Майорськ», де несуть службу військово-службовці Держприкордонслужби та ЗСУ, бойовики накривали вогнем зі 120-мм мінометів з боку Горлівки. Міни розірвалися безпосередньо біля блокпосту. Внаслідок обстрілу був контужений прикордонник. Стан його здоров'я задовільний.

Незаконні збройні формування продовжували обстрілювати позиції блокпосту «Майорськ» і **11 червня**. Ввечері та вночі бойовики гатили зі 120-мм мінометів, СПГ-9, АГС-17, ЗУ-23. Всього з населеного пункту Горлівка випущено близько 60 мін, що розірвалися безпосередньо поблизу блокпосту.

16 червня ввечері під час здійснення пропускних операцій пасажирів та транспорту із смт Олександрівка, що на невідконтрольній території, бойовики палили з крупнокаліберного кулемета по КПВВ «Мар'їнка». Було поранено двох цивільних осіб. Лікарі «швидкої», яку викликали прикордонники, надали потерпілим допомогу. Стан їхнього здоров'я задовільний.

17, 25 і 27 червня з боку Горлівки терористи знов строчили зі стрілецької зброї, великокаліберних кулеметів та гранатометів по контрольному посту «Майорськ».

Охоронці рубежу вогонь у відповідь не відкривали.

ПОЛЮВАННЯ НА СХРОНИ

Прикордонники знаходять чимало зброї та боеприпасів, що, цілком можливо, могли б бути застосовані й проти них. Приміром, на Донеччині наприкінці березня – на початку квітня у лісосмугах на околицях населених

пунктів правоохоронці натрапили на декілька схронів. Один з них – із понад трьох тисячами патронів різного калібру, гранатами ВОГ-25 та Ф1, а також запалами та електродетонаторами – поблизу села Кліщівка викрили співробітники Держприкордонслужби спільно з представниками СБУ. На дерев'яний ящик з трьома одиницями РПГ-22, 1308 патронами калібру 5,45 мм та двома димовими шашками, сумкою з дев'ятьма гранатами, із яких чотири – РГД-5, п'ять – Ф-1 та чотирма запалами до них натрапили правоохоронці на околиці селища Новгородське, що за 1,5 км від лінії розмежування. А біля села Новоукраїнка прикордонники виявили приховані два ручні протитанкові гранатомети та п'ять гранат РГД-5 із запалами.

Тайник зі зброєю знайшовся і в нежитлому будинку в смт Неліпівка. Його вміст – патрони різного калібру, постріли до підствольного гранатомета ВОГ-25, СПГ-9, гранати РГД та РГМ, а також РПГ-22.

Слід сказати, що з моменту загострення ситуації в Донецькій та Луганській областях більше 15 тисяч співробітників прикордонного відомства виконували обов'язки на відповідальних ділянках. На жаль, під час бойових зіткнень та обстрілів 67

прикордонників загинули. Ще 407 військовослужбовців зазнали поранень, а п'ятеро вважаються зниклими безвісти. За активної участі відомчої внутрішньої безпеки та за допомогою волонтерів вдалося знайти на території, що підконтрольна НЗФ, тіла п'яти прикордонників, вивезти їх та передати рідним для поховання. Зараз у полоні немає жодного військовослужбовця відомства.

І хоча прикордонники зазнали неправих втрат, попри усі труднощі та небезпеку, вони продовжують стояти на захисті інтересів своєї країни. Боросять, Боже, охоронців рубежу від ворожих куль та вогню! **к**

Підготували Тетяна ФІЛІПЕНКО, Людмила ТКАЧЕНКО, Ігор ПЛЕТЕНЬ

ЗЕМНОВОДНИЙ

З КОСМІЧНОЮ НАТУРОЮ

Якби тоді... якби тепер... давайте обличимо ці розмови і будемо дивитися на реальний стан справ. Тоді ми тішились унікальною апаратною на базі Land Rover Defender і наш зв'язківець, ризикуючи власним життям, у перервах між мінометними обстрілами ледве встигав переховати автомобіль у більш безпечне місце, аби хоч якось зберегти таку необхідну складову боєздатності підрозділу. Тепер у нас є «Тритон». Та не встигли перші його зразки поїхати на лінію розмежування, як бронемобіль почав обростати чутками, мовляв, і те - не те, і те - не так. Ми не довіряємо чуткам і все перевіряємо на власному досвіді, тому сьогодні у нашому розпорядженні Бойовий пересувний модуль «Тритон», і ми вирушаємо на великий тест-драйв. Поїхали...

Дорогою до місця випробувань можемо поговорити про двигун. Машина впевнено тримається у колоні з легких позашляховиків. Якщо слідкувати за її рухом ззовні, вона не виглядає якоюсь надто важкою чи неповороткою – швиденько собі втікає за машиною супроводу, часом навіть доводиться міцніше натиснути на газ, аби наздогнати нашого «піддослідного».

Тягне 8,5 тонни ваги рядна дизельна шістка TAD620VE Volvo Penta об'ємом 5,7 л. Виспівувати їй оди немає чого, якоюсь легендарною її теж не назвеш, двигун собі як двигун, мабуть ключову роль у його виборі зіграли саме його компактні розміри, що дозволили конструктору не надто обмежувати політ фантазії під час створення машини. D6 у маркуванні мотора означає, що вироблений він на заводі компанії у Німеччині, тож стосовно якості сумнівів виникати не повинно. Що ж стосується характеристик, то максимальну потужність у 211 к.с. агрегат видає при 2300 об/хв, а крутний момент у 700 Нм доступний практично одразу – з 1500 обертів. Говорити про максималку не доводиться – не було де розігнатись, тож повіримо даним виробника і скажемо 110 км/год. Насправді ж потенціал на педалі відчувається, тому за сприятливих умов цифра, мабуть, цілком досяжна.

Роботу шведських коней спрямовує у потрібне русло стара добра американська 5-швидкісна автоматична КПП Allison 1000 SP. Чому стара і добра, та тому, що їй вже понад 15 років і вона вірою й правдою витягала не один американський Chevrolet Kodiak, Hummer H1 чи навіть славнозвісний довгий жовтий шкільний автобус GMC B-Series. Вона не працює на межі можливого, адже розрахована на 841 Ньютон моменту, тому сподіватимось, що свій гарантійний термін витримає.

На бездоріжжі американській автоматичці допомагає вже наша двохвидкісна роздатка, яка ще й блокує міжосьовий диференціал, однак, забігаючи наперед, скажу, що день видався доволі сухим і сонячним, тож нам не вдалося заїхати туди, де довелося б її увімкнути. Хоча ми старались, але про це згодом.

Прибувши на знімальний майданчик, починаємо переводити автомобіль у той режим, для якого він, власне, і створювався – спостереження. Нагадаємо, що у нас на тесті саме прикордонна версія «Тритона», а вона дещо відрізняється від представленої на минулорічній виставці «Зброя та безпека» – армійської. Родзинка нашого Бойового модуля – система відеоспостереження та зв'язку.

Оператор відчиняє задню апарель, бере в руки окремий пульт для керування підйомом щогли, і модуль радіолокаційної станції разом із двома камерами – звичайною та тепловізійною – їде вгору. Так собі їде, трішки втомився штатний акумулятор, який упродовж останніх днів декілька десятків разів тягав систему туди-сюди на демонстраційних показах, а зарядити його просто не вистачило пробігу до місця випробувань. Проте не

біда – перекидаємо живлення на резервну батарею і все одразу ж запрацювало. Краще було б з гідравлікою? Можливо, але і важче, і значно складніше у разі потреби ремонту, так би мовити, до коліна, а так тут все доволі просто.

Завантажуємо систему і «тараааа!!!» – все працює. З урахуванням додаткових маніпуляцій з акумулятором нам знадобилось менше 5 хвилин. А тепер про начинку, і ви вже мабуть очікуєте, що ми зараз заліземо всередину, аби показати, як «Тритон» моніторить місцевість. Не поспішайте, надворі спека. Ні, ми, звичайно, можемо завести машину і скористатись двозонним кондиціонером, але тоді нам доведеться витратити пального та й інтрига зовсім в іншому. Оператор відводить нас на декілька метрів убік, у нього в руках потужний захищений планшетний комп'ютер, на моніторі якого ми бачимо всю обстановку отриману від модуля спостереження. Більше того, ми можемо дистанційно керувати ним на відстані до 200 метрів. Погодьтеся – дуже зручно,

ДО СКЛАДУ ЕКІПАЖУ «ТРИТОНА» ВХОДЯТЬ 3 ОСОБИ – ВОДИЙ, КОМАНДИР І ОПЕРАТОР. ОКРІМ ТОГО, Є МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕВОЗИТИ ДО 4 ОСІБ ДЕСАНТУ, ЯКИЙ ЗДІЙСНЮЄ СИЛОВІ ДІЇ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ ТАКОЇ ПОТРЕБИ.

ви собі вийшли на позицію, облаштували невеличкий окопчик неподалік свого «Тритона» і слідкуєте за вказаною ділянкою. Навіть якщо ворог виявився хитрішим і поцілів у бронемобіль із чогось важкого – вас там немає, ви живий і неушкоджений думаете, що робити далі.

Шкода лишень, що з того ж таки планшета не можна керувати бойовим модулем, але мені чомусь здається, що це лише питання часу, тож, можливо, у пізніших версіях з'явиться і така опція. Поки що ж дистанційно тільки спостерігаємо.

За задумом замовників машина використовується для ведення цілодобового спостереження за ділянкою кордону у денний та нічний час за допомогою РЛС та тепловізійних камер. Апаратна обладнана станцією супутникового зв'язку і дозволяє в режимі реального часу передавати зображення з камер спостереження до центрів управління службою. Пріоритет її застосування – це, безумовно, загрозові ділянки, які неможливо обладнати стаціонарними засобами спостереження.

Тонкощі апаратури залишимо для охочих прийти на службу до прикордонників і самим сісти за пульт БМ. Для загалу ж скажемо так – бортове обладнання дозволяє виявляти транспортні засоби на відстані до 6 км і людину на відстані 2,5 км. Найцікавішою, на мою думку, є картинка, яку видає радар. Одночасно він може виявити і супроводжувати до 300 цілей. Шляхом нескладних маніпуляцій встановлюємо конкретний кут огляду, і ось ми вже бачимо на моніторі всі автомобілі рибалок, які вирішили присвятити сьогоднішній день єднанню з природою на озері, що знаходиться неподалік.

Точно так само на гачку «Тритона» опиняються і диверсанти. Надалі ми обов'язково відслідковуватимемо результативність застосування модуля на лінії розмежування і ще повернемося до питань його ефективності у наступних тематичних матеріалах. Апаратна, можна сказати, унікальна, та для повного забезпечення прикордонному відомству потрібно аж 62 такі машини. Наразі маємо лише чотири, дві з яких вже працюють у реальних складних умовах. Погодьтеся, говорити про статистику зарано.

Однак розвіювати міфи щодо ТТХ нічого не заважає, тому складаємо щоглу, піднімаємо апарель і переміщуємось на іншу точку.

Автономність модуля становить 7 діб, це стало можливим завдяки обладнанню машини додатковим дизель-генератором на 7 кВт.

До складу екіпажу «Тритона» входить 3 особи – водій, командир і оператор. Окрім того, є можливість перевозити до 4 осіб десанту, який здійснює силові дії у разі виникнення такої потреби.

Особисто мені як фанату автомобільної техніки було важливо випробувати машину у якості водія. Кілька кілометрів ґрунтовими шляхами та легким бездоріжжям дозволили швидко звикнути до габаритів і зрозуміти, що це таке і з чим його їдять. Сидиши високо, їдеш широко, на те, де звичайний позашляховик вже б давно схопив діагональ – просто не зважаєш. Розмір, як то кажуть, має значення. З острахом підїжджаєш до невеличкої канами, пригальмовуєш,

щоб не ввіймати головою голу броню, але вже за мить розумієш, що нічого не відбулося і таку штуку можна було б штурмувати ледь не на повному ходу. Підвіска відпрацьовує нюанси рельєфу по БТР-івськи, бо вона і є БТР-івською. Ті ж самі торсіони. Ні, це звичайно не вісім коліс, але теж дуже пристойно. Кермо, як на мене, достатньо пружне аби розуміти, що ти знаходишся у броньованому автомобілі, але й не настільки, щоб після маршу відчувати себе вичавленим лимоном. До радіусу розвороту треба звикнути, хоча тут, як кажуть, немає чого перейматись, бо на такій машині радіус задаєш ти.

Гальма, одним словом – мертві, їх з головою вистачило б і для більшої ваги.

Кондиціонер достатньо мірою забезпечує «антизомбіфект», а взимку на допомогу прийде добре відома система Webasto. Хто не знає, що це таке – автономний обігрівач, який, спаливши склянку солярки, розігріває двигун перед запуском до +60, а салон до +30°C.

Про бездоріжжя – на жаль, ми його не знайшли, або ж ні, всі нерівності рельєфу, що потрапили нам під колеса, виявились для «Тритона» нічим. Нам навіть не довелося бавитися із системою автоматичної підкачки коліс, аби обрати потрібний тиск для проходження складних ділянок. Лізти у воду не стали – не наш варіант, у прикордонній версії машини просто немає гребних гвинтів, які ви напевне бачили на виставковому експонаті.

Однак, що я все про водія та про водія, місця командира і оператора у машині не менш цікаві. Попри воєнний аскетизм і гостроту форм, тут все неначе у захоплюючій комп'ютерній грі – монітори, пульти управління бойовим модулем. Їх, до речі, два, тож вогонь із кулемета калібру 12,7 мм можна вести з двох постів. Система наведення має свої окремі камери, в тому числі й тепловізійну плюс лазерний далекомір, тому

ЗА ЗАДУМОМ ЗАМОВНИКІВ МАШИНА ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ЦІЛОДОБОВОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДІЛЯНКОЮ КОРДОНУ У ДЕННИЙ ТА НІЧНИЙ ЧАС ЗА ДОПОМОГОЮ РЛС ТА ТЕПЛОВІЗІЙНИХ КАМЕР.

АПАРАТНА ОБЛАДНАНА СТАНЦІЄЮ СУПУТНИКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ І ДОЗВОЛЯЄ В РЕЖИМІ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ ПЕРЕДАВАТИ ЗОБРАЖЕННЯ З КАМЕР СПОСТЕРЕЖЕННЯ ДО ЦЕНТРІВ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБОЮ. ПРИОРИТЕТ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ – ЦЕ, БЕЗУМОВНО, ЗАГРОЗЛИВІ ДІЛЯНКИ, ЯКІ НЕМОЖЛИВО ОБЛАДНАТИ СТАЦІОНАРНИМИ ЗАСОБАМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ.

стріляти можна і вдень, і вночі. Управління озброєнням по горизонталі ведеться на 360°, по вертикалі від -7° до +60°. Наведення з високою швидкістю: по горизонталі від 45°/с; по вертикалі – від 30°/с. Наведення з низькою швидкістю: по горизонталі до 0,15°/с. Є також стабілізація в двох площинах та автосупровід цілі. Про гранатомет УАГ-40 не розповідаю, бо, як ви вже зрозуміли, у нашій прикордонній комплектації його теж немає. А от боєкомплект кулемета становить 400 набоїв.

Про вогневу міць зрозуміло, а чи зможете ви почуватися захищеним. Машина повністю броньована відповідно до 4-го класу захисту, або ж STANAG 4569 (рівень 2а), що дозволяє витримувати постріл снайперської гвинтівки 7,62 мм з десяти метрів. Днище модуля побудоване за принципом MRAP, має V-подібну форму та дозволяє витримувати підрив 6 кг вибухівки у тротиловому еквіваленті.

Цілком пристойно, з огляду на перелік завдань, які прикордонники ставлять перед цим зразком техніки і вже точно краще, ніж Defender із бронешилетом на дверях.

Загалом за кілька годин тесту «Тритон» справив на знімальну групу доволі позитивне враження і попри дрібні зауваження до системи охолодження двигуна, яка була «допрацьована» не заводським способом, чи до не зовсім зрозумілої схеми кріплення амортизаторів, у якій, як то кажуть, конструктору було видніше, здебільшого, машину можна назвати вдалою. Тим паче, якщо врахувати, що вона є цілковито новою розробкою від ідеї до готового продукту, а не капсулою, одягненою на чийсь вантажне шасі.

Що ж до розмаїття думок скептиків, то ми не будемо намагатися переконувати їх у хибності їхніх міркувань, бо після того, як випробували машину власноруч, бачимо, що вона обов'язково заявить про себе позитивними результатами роботи на складних ділянках державного рубежу. **К**

ДМИТРО СЛИВНИЙ,
ФОТО АВТОРА

ВОГОНЬ «ОНІКСА» І РЯТІВНЕ КОЛО UMS

5 година ранку. Стоянку Маріупольського загону Морської охорони Держприкордонслужби заливає гул двигунів і сизий туман спаленого дизеля. Попри напругу в зоні АТО, морська ділянка сьогодні відносно спокійна, але це не привід для відпочинку, тож персонал ЗМО на кораблі та катерах вирушають з пункту базування до місця проведення стрільб.

Першими в море пішли малі катери, які встановили мішені у вказаному районі.

Тепер до справи беруться екіпажі катерів типу «Гриф». Вони по черзі виконують артилерійські вправи по умовних надводних та повітряних цілях.

В район, де знаходився порушник, вийшов екіпаж «Грифа» під командуванням старшого мічмана Сергія Вознюка. Пошуки були недовгими. За лічені хвилини сигнальний помітив малу надводну ціль та доповів командирі катера. «Гриф» пішов на перехоплення. Екіпаж судна працював швидко та злагоджено, команди виконувалися вчасно та чітко.

Після попереджувальних пострілів угору порушник не реагував, тоді був відкритий вогонь на ураження одразу з двох вогневих точок: «Утьос-2М» та ДШКМ калібру 12,7 мм. Перші ж постріли досягли своєї цілі, умовного супротивника було знищено.

Кервник стрільб капітан 2 рангу Микола Левицький попередньо оцінив дії моряків на «добре».

Наступним на виконання завдання пішов екіпаж катера мічмана Василя Дмитрука. Його підлеглі діями не гірше попереднього екіпажу і також успішно відстрілялися.

Настала черга корабля спеціального призначення «Онікс». Щоправда, його функціонал і перелік завдань був ширший. З борта корабля військовослужбовці екіпажу та відділу спеціальних дій на воді удосконалювали свої навички боротьби з підводними диверсантами, стріляючи з ПКМБ, АКСУ та метаючи ручні осколкові гранати (РГД-5). Керівником стрільб на цій навчальній точці був капітан 1 рангу Юрій Алейников. Він загалом оцінив роботу військовослужбовців на «добре».

Біля 21 години корабель та катери морської охорони ДПС України повернулися до пункту постійної дислокації. Навчання завершені. Керівники стрільб залишилися задоволені своїми підлеглими.

Підбиваючи підсумки, командир загону морської охорони капітан 1 рангу Микола Сирінський позитивно відзначив дії особового складу та подякував за роботу старшим матросам Віталію Лисюрі й Олексію Міронову, які найкраще впоралися із завданнями.

Попри повсякденну напружену роботу над підтриманням високої бойової готовності, прикордонники Маріупольського ЗМО не полишають і свою рятувальну місію, яка набуває неабиякої актуальності кожного літа.

Тож лише кількома днями пізніше персонал ЗМО взяв участь у спільних навчаннях з ліквідації надзвичайних ситуацій на воді, які проводились на базі рятувально-водолазної станції Маріуполя.

Окрім представників загону морської охорони Держприкордонслужби, в навчаннях взяли участь фахівці ДСНС та рятувальної аварійно-водолазної служби Маріупольської міської ради.

За задумом навчань було відпрацьовано декілька сценаріїв, які можуть виникнути в морській акваторії, а саме: порятунок рибалки з човна, який віднесло у відкрите море, рятування відпочивальника, якого віднесло від берега на надувному матраці.

По першому «сюжету» високий результат показав екіпаж малого катера UMS прикордонників, який вчасно помітив сигнали про допомогу від рибалки та за лічені хвилини прийшов на порятунок.

А от третій сценарій був більше наближений до умов збройного протистояння і диверсійних дій. Так, до рятувальників ДСНС надійшло повідомлення про підозрілий предмет, який було виявлено в акваторії Азовського моря. Водолази аварійно-рятувального загону спеціального призначення ГУ ДСНС України у Донецькій області оперативно прибули на вказане місце та вилучили цей предмет з води.

Наприкінці навчань було підведено підсумки та відзначено високий рівень підготовки всіх учасників. К

ДО ОСТАННЬОГО

Солдатську долю неможливо передбачити. Комуś щастить провести на війні багато місяців, а то й років, і повернутися неушкодженим. Когось наздоганяє осколок чи куля під час першого ж ворожого обстрілу. Усі вони для нас герої, адже ризикнули життям заради Батьківщини, заради того, щоби ми з вами могли спати спокійно, не прокидаючись від канонад артилерії або кулеметної черги. Сьогоднішня розповідь про останній подвиг старших сержантів Василя ПОЛЯКОВА та Анатолія ЛУЦКА – молодих веселих хлопців, які свідомо кинули виклик смерті, не один раз зухвало дивилися їй у вічі і перемагали, безстрашно вивозили із самого пекла поранених товаришів. На жаль, 11 липня 2014 року стало ще однією чорною датою прикордонного календаря.

12 червня з розташування Мобільного загону в Києві на схід виїхала зведена застава на трьох БТР-80. У Бердянську підрозділ приєднався до тактичного угруповання «Кордон». Уже 17 червня поблизу населеного пункту Олексіївське відбувся масований мінометний обстріл позицій ТУ «Кордон». Лише серед вартових рубежів було 13 поранених. Тут застава розділилася, один бронетранспортер вирушив на Зеленопілля, інші два – перебралися для конвоювання колон у район пункту пропуску «Успенка». Серед них – екіпаж навідника-оператора Василя Полякова, навідника АГС-17 Анатолія Луцка та механіка-водія Володимира Сова.

Автоматичні станкові гранатомети приварювали на броню БТРів за баштою. На такій висоті вони вели вогонь достатньо далеко і прицільно. Проте навідник був абсолютно незахищеним, тож цю зброю використовували лише за крайньої необхідності. Втім, незважаючи на ризик, «зеленим кашкетам» катастрофічно не вистачало вогневої потужності, особливо крупнокаліберної зброї, тому практика приварювати до броні АГС була поширена.

– Ми конвоювали колони, привозили нових хлопців, інших забирали, доставляли боєприпаси. За весь час провели 33 колони, – розповідає Володимир Сова. – Щастило. Нам не траплялися фугаси, обстріли. Усі хотіли їхати з нами. Думали, що маємо якісь амулети. Ідемо по дорозі – там розбита машина, там – чорне згарище. Але ми всюди проїжджали без пригод.

Толік захоплювався мотоциклами, на дозвіллі обслуговував власний байк. Тепер же спеціальні рукавиці використовував як тактичні, а досвід і знання – для

справи. Василь майже весь час проводив біля машини, коли виникала вільна хвилина – допомагав молодим недосвідченим сусідам-танкістам налаштувати зенітний кулемет. Ще курсантом навчального центру він вразив інструкторів своєю старанністю, відповідальністю і компетентністю. Василь досконало знав техніку та озброєння. Пізніше, в Бортничах, саме старшому сержанту Полякову довірили налагоджувати і приводити до нормального бою озброєння усіх чотирьох бронетранспортерів мобільної застави. Тепер хлопець практично не відходив від бойової башти, адже підтримка його власного КПВТ (14,5-міліметровий крупнокаліберний кулемет) могла в будь-який момент знадобитися товаришам.

– На «Успенці» вдень два БТРи стояли в одному місці поряд, – розповідає «Алекс», який виконував обов'язки командира бронегрупи. – Працювали ворожі безпілотники, російські спостерігачі під виглядом цивільного населення оглядали позиції з дороги. На ніч ми розвели бойові машини. Почався обстріл. Точно у місця, де вони стояли, приземлилися дві міни. Ми почали відповідати. Під час бою в іншому БТРі заклинило КПВТ. Там навідник-оператор не міг самостійно усунути затримку. А ворожі міни лягають. Екіпажі зв'язалися по радіо і з'їхалися. Володя Сова зніс стовп, який заважав руху. Василь перебіг у сусідній БТР, просто під обстрілом усунув затримку кулемета і повернувся на своє місце. Бойові машини знову розїхалися, зайняли свої позиції й добряче «насапили» ворогу з двох стволів.

Однак, під час оборони пункту пропуску «Довжанський» вартові рубежів

мали значні втрати. Для підсилення туди перекинули бронетранспортери з «Успенки». Їм визначили ділянку оборони. Почалися виснажливі щоденні обстріли, життя під постійним вогнем. Артилерія і міномети били здебільшого з території Росії. Протитанковий рів уздовж кордону бойовики використовували як укриття і хід сполучення, щоби підійти та завдати нищівного удару зі стрілецької зброї чи гранатометів у найважчий момент. Стріляти по російській території було заборонено. Це загрожувало початком повномасштабної війни.

– Ніяких даних про втрати противника ми не мали, – згадує «Алекс». – Взагалі не знали, хто нас обстрілював. В бік кордону не стріляли. Зведений підрозділ вартових рубежу та арміїців стояв безпосередньо на передньому краї. Його прикривали українські мінометники та артилеристи. Коригування вогню проводили так, щоби не було розривів на російській території.

ПОБРАТИМИ ВАСИЛЯ ПОЛЯКОВА ТА АНАТОЛІЯ ЛУЦКА СЬОГОДНІ В СТРОЮ. НІХТО З НИХ НЕ ЗВІЛЬНИВСЯ, НЕ ДЕМОБІЛІЗУВАВСЯ. ВОНИ І СЬОГОДНІ ГОТОВІ ВИКОНАТИ ВОЙОВИЙ НАКАЗ. ЧАС НЕ ПРИТУПИТЬ БОЛЮ РІДНИХ І БЛИЗЬКИХ, АЛЕ ПАМ'ЯТЬ ПРО ЛЮДЕЙ, ЯКІ БЕЗ ВАГАНЬ ПРИЙМАЛИ ВАЖКЕ, СМЕРТЕЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНЕ РІШЕННЯ І ПОСПІШАЛИ НА ДОПОМОГУ, ЗАЛИШИТЬСЯ В НАШИХ СЕРЦЯХ НАЗАВЖДИ.

Розліт осколків 120-міліметрового міномета – до 200 метрів. Відповідно, ближче ніж за 200 метрів до кордону з української сторони вогонь не вели. З кулеметів трасуючими кулями не стріляли. У Росії з суміжної сторони стояли військові табори: артилерійські підрозділи, танки, піхота, десантники. На нас незаконні формування полювання не вели, прямих атак зі сторони України не було. Працювали професійні російські військові зі своєї території.

– 10 червня ми вивезли на трьох БТРах наряд Білгород-Дністровського мобільного підрозділу, – згадує «Алекс». – Висадивши пішу засідку, ми поїхали в село, провели там демонстративні дії. О 17-18 годині, коли поверталися, почався обстріл позицій біля пункту пропуску. Бив міномет. Усі залягли в укриття. В цей час ворог виставив протитанкові керовані ракетні установки (ПТРК) і відкрив прицільний вогонь по бронетехніці. Пуском з посадки спалили бойову машину піхоти 72-ї бригади Збройних Сил, інша ракета влучила в бліндаж. Це тактика регулярних десантних підрозділів – не піхоти чи, тим більше, незрозумілих «шахтарів». У бліндажі були п'ятеро прикордонників і п'ятеро бійців Збройних Сил. Усі вони отримали поранення. Анатолій Луцко, Василь Поляков і Володимир Сова в цей час були у таборі зі своїм БТРом. Не маючи зв'язку з командуванням, вони прийняли рішення миттєво – поїхали на територію пункту пропуску до розбитого бліндажа і забрали поранених. Усе це під прицільним вогнем мінометів і протитанкових засобів, перед якими захист бронетранспортера безсилий. Коли поверталися – просто біля них розірвалася ракета ПТРК. Завдяки своїй відчайдушній хоробрості хлопці врятували життя 10 наших військових.

Ранок 11 липня традиційно почався обстрілом о третій годині ночі. За триста метрів від бліндажа прикордонного екіпажу на пагорбі була окрема позиція, де тримали оборону військовослужбовці Збройних Сил. Їх БМП за декілька днів до того підірвалася на міні, і хлопці працювали без броні як вогнева точка піхоти. Звідти по радіостанції передали, що на пагорбі поранений – потрібна броня для евакуації. Артилерійський вогонь з Росії не припинявся.

СТАРШОГО СЕРЖАНТА ВОЛОДИМИРА СОВУ НАГОРОДЖЕНО МЕДАЛЛЮ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ», СТАРШИХ СЕРЖАНТІВ ВАСИЛЯ ПОЛЯКОВА ТА АНАТОЛІЯ ЛУЦКА – ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ» ІІІ СТУПЕНЯ ПОСМЕРТНО. 12 ЛЮТОГО 2016 РОКУ РІШЕННЯМ ДМИТРІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ КИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ІМЕНЕМ СТАРШОГО СЕРЖАНТА ВАСИЛЯ ПОЛЯКОВА НАЗВАНО ВУЛИЦЮ.

Василь дрімав у кріслі навідника БТР, як завжди біля кулемета на випадок несподіваного бою. Підлітала земля від вибухів снарядів, розривалася відчаєм радіостанція. Серед вогняного пекла старший сержант Поляков пересів на місце механіка водія і під'їхав до бліндажа, де ночували Анатолій Луцко та Володимир Сова. За мить хлопці були в бойовій машині. Прориватися довелося з боєм. Старший сержант Сова вів БТР, намагаючись рухатися мертвими зонами, які б не прострілювалися ворогом, ривками добрався до капоніра. Звідси відстрілялися по «нулю» та протитанковому рову і вирушили до пагорба. Оцінивши обстановку, хлопці спробували зв'язатися по радіостанції з нарядом, який просив допомоги, але марно – трьох бійців, відірваних від своїх, після поранення товариша почала охоплювати паніка. Під'їхали ближче, за двадцять метрів почали кликати товаришів голосом. Зрештою Василь вийшов з машини та поповз за пораненим. Анатолій Луцко зайняв його місце за кулеметом. Старший сержант Поляков швидко знайшов секрет арміїців і спробував винести пораненого. Вже по дорозі зрозумів, що той загинув, і повідомив про це по радіостанції екіпажу. В цю мить, найімовірніше з тилу, звідки раніше не було особливої вогневої активності, стартувала ракета ПТРК. Епіцентр страшного вибуху був просто під баштою. Анатолій Луцко загинув на місці. Двигун ще працював. Не-

зважаючи на сильну контузію, Володимир Сова намагався включити передачу, щоби вивести машину з точки обстрілу, але марно: БТР був пошкоджений надто сильно. У цей момент до нього добіг Василь. Разом з Володимиром вони кинулися до Толіка, але побачили, що допомогти йому вже неможливо. Хлопці піднялися на пагорб і зайняли оборону з бійцями Збройних Сил, викликаючи по радіостанції підмогу.

Бійці мобільного загону (позивні «Фелікс», «Алекс», «Тоха», «Мітла», «Саша» та ін.) кинулися на допомогу товаришам пішки, намагаючись триматися в мертвих зонах. Почали кликати Володимира Сову та Василя Полякова. Хлопці зорієнтувалися на звук і разом з бійцями ЗСУ попрямували до них. Володимир повз кущами. Василь – рвонув пагорбом. Прибув на зустріч першим. Доповісти командир про обстановку не встиг. «Толіка вже немає!» – такими були останні слова героя. В цю мить його життя обірвав постріл ворожого снайпера. Ворог відкрив по групі шквальний вогонь. Чути було розриви зарядів ПТРК. Товариші з табору намагалися прикрити вогнем мінометів. На допомогу прибув танк підрозділу ЗСУ. З боєм, стріляючи з автоматів і кулеметів, серед розривів снарядів і свисту ворожих куль, прикрившись бронею, ті, хто залишався серед живих, прорвалися до основних позицій на пункті пропуску. К

Володимир ПАТОЛА

ЗАВДЯКИ СВОЇЙ ВІДЧАЙДУШНІЙ ХОРОБРОСТІ ХЛОПЦІ ВРЯТУВАЛИ ЖИТТЯ 10 НАШИХ ВІЙСЬКОВИХ.

**НАТАША СТОЙКОВСЬКА
(ЮНІСЕФ):**

«ПОДИВІТЬСЯ В ОЧІ ДИТИНИ!»

Українські діти, які стали свідками збройного конфлікту на сході України, залишили своє дитинство в «бомбосховищах». Малеча, яка побачила смерті, понівечення та руйнацію, зарано подорослішала. Страждання від цього стало частиною життя. Це страшна реальність, що не має нічого спільного з нормальним дитинством. Все це завдає психіці такої шкоди, з якою впоратися дуже складно.

У Дитячому фонді ООН (ЮНІСЕФ) дуже серйозно ставляться до ситуації в Україні. Його представники роблять все можливе, аби полегшити становище дітей з обпаленою збройним конфліктом долею. ЮНІСЕФ закликає всі сторони конфлікту в Україні забезпечити надійне переміщення та безперешкодний доступ співробітникам фонду для надання гуманітарної допомоги дітям.

Координатор з питань надзвичайних ситуацій Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Наташа Стойковська розповіла «Кордону» про діяльність фонду на Донбасі та поділилася порадами щодо того, як подолати психологічну травму дітям, постраждалим від війни в Україні.

– Які гуманітарні потреби на Донбасі спостерігають сьогодні представники ЮНІСЕФ в Україні?

– Ми намагаємося задовольнити потреби кожної дитини, кожної постраждалої від конфлікту сім'ї. Основні пріоритети нашої діяльності – захист, освіта, доступ до питної води та гігієнічних засобів. Акцентуємо увагу на імунізації. Україна – одна з найбільших європейських країн, тому питання імунізації є особливо важливим.

– Скільки шкіл та дитячих садочків вдалося відновити на Донбасі?

– Якщо казати в цілому про підтримку ЮНІСЕФ освітнім закладам, це близько 450 шкіл у Луганській та Донецькій областях. Що стосується відновлення та ремонту, за підтримки ЮНІСЕФ та донорів відремонтовано близько 65 освітніх закладів, 15 – відбудовано заново. До того ж ми ще займаємося внутрішнім оснащенням: забезпечуємо новими меблями, підручниками, шкільним приладдям, рюкзаками тощо. Це все допомагає дітям повернутися до нормального життя та подолати стрес.

Конфлікт в Україні безпосередньо впливає на життя 580 тисяч дітей, які мешкають на територіях, тимчасово непідконтрольних Україні, а також на тих, хто перебуває поблизу лінії фронту. За даними українського представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), 200 тисяч з них потребують психологічної допомоги.

НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ ЮНІСЕФ:

- надав соціально-психологічну підтримку понад 80 тисячам дітей та їхнім родинам, постраждалим від конфлікту;
- організував 18 центрів підтримки сім'ї, що працюють за сприяння ЮНІСЕФ, протягом цього року нададуть допомогу 250 тисячам дітей на сході України;
- забезпечив 260 тисячами гігієнічних наборів для дітей і дорослих та організував доступ до питної води для понад 1,6 мільйона людей на Донбасі;
- підтримав роботи з відбудови 57 шкіл у східних областях України і роздав навчальні набори та шкільне приладдя 200 тисячам дітей;
- доставив антиретровірусні препарати восьми тисячам дорослих і дітей, які живуть з ВІЛ на територіях, не підконтрольних Україні, а також тести на ВІЛ для більше ніж 31 тисячі вагітних жінок;
- надав вакцини проти поліомієліту для 4,7 мільйона дітей.

– Як вам вдається налагоджувати роботу на невідконтрольній українській владі території?

– ЮНІСЕФ працює в 190 країнах по всьому світу. Ми знаємо, що скрізь, де триває збройний конфлікт, складно знайти спільну мову з його учасниками. Проте я вірю, що немає такої людини, котра б не бажала дитині добра. У ЮНІСЕФ чітка позиція нейтралітету. Ми піклуємося тільки про добробут дітей. Це для нас найважливіше. Активно співпрацюємо з українською владою та місцевими громадськими організаціями через своїх партнерів. Маємо офіси у Краматорську, Маріуполі, Дніпропетровську, Харкові, Донецьку, Луганську.

– Які навчальні програми для дітей Донбасу провадить ЮНІСЕФ?

– Їх багато. Наприклад, діє програма щодо життєво важливих навичок дитини під час збройного конфлікту. Існує програма щодо реалізації себе у житті. Способи донесення інформації до дітей можуть бути різні: робочі групи, уроки, додаткові заняття, тренінги, друкований матеріал. 270 тисяч українських дітей вже пройшли навчання з правильної поведінки під час виявлення міни чи інших вибухонебезпечних, підозрілих предметів.

Крім того, ЮНІСЕФ активно використовує передові інформаційні технології. Наприклад, нещодавно запусив в Україні новий проект U-Report. Це система безкоштовних СМС-опитувань на важливі для молоді теми, що не потребує багато зусиль і часу.

Сьогодні у проекті U-Report беруть участь понад два мільйони молодих людей по всій планеті. Вони висловлюють свою думку, бачення стосовно їхнього майбутнього, чим допомагають впроваджувати зміни та боротися з проблемами.

Щоб приєднатися до U-Report, потрібно надіслати повідомлення «СТАРТ» на номер 4224 (СМС безкоштовні).

– Чи доводилося співпрацювати з охоронцями кордону щодо покращення гуманітарної ситуації на Донбасі?

– Час від часу, в силу своєї роботи, ми перетинаємо блокпости, контрольні пункти в'їзду – виїзду і тільки тоді можемо спостерігати за роботою військових, зокрема прикордонників. ЮНІСЕФ проводить регулярну оцінку

– На Донбасі я зустрів 11-річну Ліану, яка ховалася у підвалі своєї школи майже два тижні, в мороз, без світла і тепла, поки артобстріли знищували класи над її головою. Переживши такий страшний досвід, все, чого хочуть постраждалі діти – це повернутися до безпечного середовища, до школи та спокійно дивитися у майбутнє. Освіта для них є важливим фундаментом для відбудови нового життя у безпечному та сприятливому середовищі, – відзначив Посол доброї волі ЮНІСЕФ Орландо Блум під час візиту до східної України.

блокпостів. За її результатами ми обговорюємо обстановку та наявні проблеми з місцевими цивільно-військовими адміністраціями. Нещодавно ми надали для Новотроїцького пункту пропуску гігієнічні засоби та відзначили необхідність прискорити проходження пунктів в'їзду – виїзду для найвразливіших верств населення: неповнолітніх дітей, людей з інвалідністю, пенсіонерів, осіб, які потребують госпіталізації. Крім того, дуже важливим питанням є розминування території поблизу цих об'єктів. Вони небезпечні для цивільного населення. Діти можуть відійти на пару метрів від дороги і натрапити на міну. Це серйозна проблема. Також важливим є створення інфраструктури, що забезпечувала б людям тінь влітку і тепло взимку, воду, вбиральні тощо.

– Чим схожі та чим відрізняються потреби дітей, постраждалих від збройних конфліктів, з різних країн світу? У чому відмінність українських дітей від інших?

– Діти є діти, незважаючи на відмінності конфліктів чи континентів. Важко бачити дітей, які живуть в районах бойових дій, це крає серце. Вони не винні у тому, що відбувається довкола них. Я би хотіла звернутись до кожного дорослого, хто бере участь у конфлікті, та до тих, хто його розпочав – подивіться в очі дитині, яка постраждала внаслідок конфлікту. Зазирніть у її серце, як би ви почувалися на її місці? Відмінність українських дітей, які постраждали внаслідок конфлікту, від інших – життя у бомбосховищах, а також наявність мін навколо. Така небезпека

Прикордонники також не залишаються осторонь від допомоги постраждалим дітям на Донбасі. «Зелені кашкети» намагаються частіше відвідувати місцеві школи, дарувати, по можливості, різне шкільне приладдя, іноді просто зарядити позитивним настроєм.

Так, прикордонники окремого відділу «Краматорськ» відвідали сиротинець, у якому нині проживають діти з кількох районів Донбасу. Частина дітей привезли сюди після обстрілу Краматорська, деякого після обстрілу Маріуполя, інших перемістили з невідконтрольної території.

Прикордонники привезли малюкам солодоці, іграшки, одяг, який придбали за власні кошти. А також вручили підручники, які передали волонтери – освітяни та школярі Києва. Можна з впевненістю сказати, що гості подарували діточкам трохи щастя. Малеча вмиг розібрала дарунки, та це було для них не основним. Діти, які обділені батьківським теплом, користувалися можливістю і бігли до чоловіків у одностроях, щоб розповісти, як їх звали та звідки вони, а також приміряти прикордонну форму.

А нещодавно сільські школярі Луганщини також потоваришували з прикордонниками. Територія Марківського району Луганської області закінчується на державному кордоні України. Тому сільські школярі тут виявляють особливу зацікавленість службою прикордонників. Саме тому педагого Марківської гімназії, відділ прикордонної служби «Марківка» та районний центр зайнятості почали налагоджувати співпрацю.

Спільними зусиллями був проведений профорієнтаційний захід для старшокласників. Прикордонники розповіли юним гостям про свою службу, її історію та традиції. Особливо наголосили, що завжди й у всьому зважають на велику відповідальність, покладену на них.

Крім того, охоронці рубежу не забувають відвідувати разом із приїжджими зірками місцеві навчальні заклади, аби потішити малечу. Так, наприклад, український телеведучий і шоумен Олександр Педан разом з військовослужбовцями Донецького прикордонного загону відвідав школу № 32 у Маріуполі, де зібралися учні ще трьох інших навчальних закладів міста. «Слава Україні!», «Героям Слава!» – вигукували школярі під час теплої зустрічі з прикордонниками, волонтерами та телеведучим. А відомий боксер Олександр Усик взяв участь у військово-патріотичній грі «Сокіл» разом з учнями 11-х класів однієї з місцевих шкіл Краматорська.

1 червня 2016 року – до Дня захисту дітей, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) спільно з Louis Vuitton, Vogue Україна та відомою співачкою Тіною Кароль презентували в Україні глобальну кампанію під назвою Make a Promise (Дай обіцянку). Кошти, зібрані завдяки цьому партнерству на глобальному рівні, у тому числі в Україні, будуть направлені на гуманітарні програми ЮНІСЕФ, які допомагають дітям, постраждалим від конфліктів. На початку цього року ЮНІСЕФ закликав зібрати додаткові 54,3 мільйона доларів США, щоб забезпечити гуманітарні потреби найбільш уразливих дітей.

Спеціально для спільної з ЮНІСЕФ акції в магазинах бренду і на сайті LouisVuitton з'явилася прикраса Silver Lockit. Це підвіска чи браслет із кулоном-замочком, який Жорж Віттон створив у 1890 році для захисту цінних речей клієнтів. Лихигу-бренд пообіцяв 200 доларів від продажу кожної прикраси жертвувати на добротність.

Долучитися до кампанії може кожен: потрібно купити браслет, після чого, тримаючи за мізинець свого друга чи подругу, розмістити у соцмережах своє фото із хештегом #Makeapromise.

– Зворушує, що увесь світ небайдужий до дітей Донбасу! І я, будучи українкою, приєднуюся до цієї акції з гордістю! – говорить про свою участь в кампанії співачка Тіна Кароль.

– Чим довше я живу, тим ясніше розумію, як сильно щастя людини залежить від того, наскільки щасливим було її дитинство, – говорить про свою допомогу дітям головний редактор журналу Vogue Україна Маша Цуканова.

обмежує свободу пересування. Діти не можуть ходити до школи, це уповільнює їхній розвиток та процес психологічного відновлення. Вони постійно відчувають напруження та небезпеку.

– Як би Ви порадили поводитися батькам, аби не посилювати психологічну травму дитини?

– Дітям потрібне постійне спілкування з однолітками, вчителями, батьками. Якщо буде спілкування, швидше загояться рани. Проте цей процес потребує часу. Повірте, ЮНІСЕФ працює вже близько 70 років із дітьми, постраждалими внаслідок збройних конфліктів, і ми знаємо, які методи потрібні малечі для відновлення.

Можу сказати, що, безперечно, діти швидше повертаються до нормального життя після конфліктів, ніж дорослі. Вони швидше долають психологічні травми, коли повертаєш їм звичайний ритм життя – садочок, школу, надаєш турботу, психологічну і соціальну підтримку. Такі діти відновлюються за три – шість місяців.

– На Вашу думку, Міністерство освіти України надає сьогодні достатньо пільг переселенцям, правильно налагоджує зв'язок з дітьми Донбасу? Що б Ви порадили для покращення їхньої діяльності?

– Єдина рекомендація – орієнтир на дитину, а не просто на політичні рішення. Усі дії Міністерства освіти мають бути направлені тільки на користь, а батьки повинні бачити потреби своєї дитини. Тоді усі домовленості пройдуть набагато швидше. Студенти мають почуватися у безпеці, бачити визначені перспективи свого майбутнього. Для них має бути все чітким і зрозумілим. К

Підготувала НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

НА ЗАХИСТІ ЗДОРОВ'Я

Медицина сьогодні – окремий фронт, ще одна лінія боротьби за життя поранених у зоні антитерористичної операції. Клінічний госпіталь Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України, що у Львові – один з передових військово-медичних закладів. Це регіональний центр всієї західної дільниці Державного кордону України, що охоплює сім областей.

За роки свого існування госпіталь зажив доброї слави серед воїнів-прикордонників, членів їхніх сімей, ветеранів, жителів міста, області та сусідніх областей України. Змінювався колектив госпіталю, але завдання були незмінні – стояти на сторожі життя і здоров'я прикордонників, робити все можливе для найшвидшого одужання і повернення в стрій захисників державного кордону.

Протягом останніх двох років госпіталь працює досить напружено. Як і багатьом у країні військовим лікарям-прикордонникам довелося, так би мовити, перейти на інший рівень. Про нові напрями роботи розповів начальник клінічного госпіталю полковник медичної служби Андрій Іващенко.

– Конфлікт на сході країни вніс свої корективи в роботу госпіталю, які зміни відбулися за останні два роки?

– З початком операції на сході нашої держави практично всі наші лікарі побували у зоні бойових дій, працювали начмедами загонів Східного регіонального управління, отримали бойовий досвід і перше, що виявилось необхідним, – це навички тактичної медицини. Наші лікарі і весь медичний персонал завжди проходили тренування щодо невідкладної допомоги, тому ми були готові до такої роботи. Однак тактична медицина має свої особливості, тому довелося і дещо переучувати наших лікарів, і готувати всіх військовослужбовців до надання невідкладної допомоги саме на полі бою. Адже щоб врятувати життя собі і товаришу потрібно володіти елементарними навичками. Це нам вдалося, про що свідчить, що жоден з військовослужбовців, які їхали з нашими лікарями, не загинули на сході України. Неодноразово після цього наші лікарі брали участь у конференціях, передаючи свій досвід цивільним колегам. І я, і заступник полковник Сергій Панарін виступали на таких заходах, а наша анестезіолог Аліна Коваль вразила наших колег, навівши приклади, які реально сталися на війні – це було несподіванкою для медиків, які з цим не стикалися.

– У нинішніх умовах вкрай складно працювати без підтримки громадськості, як госпіталь взаємодіє з волонтерами і благодійними організаціями?

– Волонтери допомагають і напевне будуть підтримувати нас і надалі. Це волонтери не тільки зі Львова, а і з Тернополя, Івано-Франківська, ми із задоволенням приймаємо і медикаменти, і допомогу щодо благоустрою госпіталю, адже наші корпуси потребують ремонту для створення нормальних умов для перебування наших пацієнтів. Тобто співпраця з волонтерами має багато аспектів.

Ще з 2006 року розвивається співробітництво з польськими колегами, завдяки яким ми маємо чотири сучасні реанімобілі, що були передані нам у якості гуманітарної допомоги. Була навіть можливість передати реанімобілі до зони АТО: один – для

Луганського загону, один – для Одеського госпіталю. Ще два реанімобілі пішли у частини. Тобто ми поступово самі стаємо так би мовити «донорами». Так само завдяки сприянню польських колег ми отримали сучасний рентгенівський апарат у якості гуманітарної допомоги.

– Польські медики надають і практичну допомогу, передаючи передовий європейський досвід?

– Так, зокрема 26 травня на базі госпіталю проводилася унікальна операція, до речі, вперше в Україні. Для неї був виготовлений сучасний технологічний трансплантат. Пацієнтом був учасник АТО, військовослужбовець Збройних Сил України. За сприяння нашої адміністрації і особисто Голови Держприкордонслужби, операція була проведена у нашому госпіталі. Приїхав польський професор і зробив цю унікальну операцію із синтезу металевої пластинки нижньої щелепи, яка у пацієнта практично не діяла. Сьогодні цей військовослужбовець виписується і дуже задоволений результатом.

– З ким саме налагоджено міжнародну співпрацю між Польщею та Львівським прикордонним госпіталем?

– Перш за все, це швидка допомога Польщі, яка називається Медичне рятівництво (Ratownictwo medyczne). З ними ми співпрацюємо вже десять років. Зокрема, беремо участь в організованих ними змаганнях, і у нас є певні досягнення. Так, у 2012 році ми здобули кубок міністра охорони здоров'я Польщі як краща іноземна команда. Тобто наші лікарі і медсестри гідно виглядають серед іноземних колег. До речі, наша команда неодноразово ставала призером міжнародних конкурсів, про що свідчать призи і подарунки, що зберігаються у нашому музеї. Крім того, нам допомагають лікарі з різних клінік: хірурги, терапевти, урологи, анестезіологи. Також 12 наших лікарів з різних спеціальностей, від офтальмолога до анестезіолога, пройшли місячне навчання у Польщі і отримали відповідні сертифікати. У ході підготовки вони мали можливість побачити, як працюють польські колеги і навчитися новітніх технологій, які застосовують у Європі.

– А саме з військової медицини проводиться стажування?

– З військової медицини ми налагодили співробітництво з 26-м госпіталем у Поморсько-Куявському воєводстві, а в лютому цього року я познайомився з центральним військовим госпіталем Міністерства оборони Польщі. Розумієте, польська охорона здоров'я організована так, що немає значення цивільний медик чи військовий, бо у них люди мають право лікуватися у будь-якому закладі. Там діє страхова медицина і, маючи страховку, людина приходить лікуватися туди, куди хоче. Так, скажімо, у госпіталі Міністерства оборони Польщі лікуються багато цивільних пацієнтів, їм надають і першу допомогу, і операції проводять.

– Скільки учасників АТО пройшли лікування у Львівському прикордонному госпіталі?

– На сьогодні лікування і реабілітацію у госпіталі пройшли близько 1700 учасників АТО. Госпіталь розрахований на 200 ліжок. Щоденно тут перебувають на лікуванні близько 140-150 осіб, тож маємо навіть резерв, щоб вчасно і ефективно надати медичну допомогу усім, хто цього потребує.

– Як діє у госпіталі система реабілітації?

– Система реабілітації – це одна з проблем, з якою ми зіткнулися з початком бойових дій. В першу чергу йдеться навіть не про фізичну, а про психологічну реабілітацію. 70% учасників АТО потребують допомоги психолога. Військовослужбовець може бути фізично здоровий, але мати душевний неспокій, психологічні проблеми, тому у нас від початку АТО працює психолог Вілена Кіт, допомагає на волонтерських засадах, бо посади немає. Вона навчалася в Голландії, але з початком війни на сході України приїхала сюди і почала працювати у нас. Цей психолог проводить дуже велику роботу і фактично декому врятувала життя, адже вивела декількох людей навіть із суїцидального стану, і вони повернулися до нормального життя.

Фізіологічна реабілітація також організована на достатньо високому рівні. Зокрема, для реалізації реабілітаційних заходів польські колеги подарували нам два апарати: один для розробки верхніх кінцівок, другий – для нижніх кінцівок. Ми маємо всі апарати для фізіотерапії, ванни для реабілітаційного лікування, соляну шахту. Крім того, у відділенні неврології та нетрадиційної медицини працює фітобар, куди можна зайти випити чаю, послухати приємну музику. Це також окремі заходи для фізичної реабілітації. Реабілітація починається на ранніх етапах лікування, наші лікарі також мають досвід такої роботи, пройшовши навчання у Польщі.

НИНІ У ГОСПІТАЛІ ФУНКЦІОНУЮТЬ КІЛЬКА ВІДДІЛЕНЬ РІЗНИХ НАПРЯМІВ, ЗОКРЕМА КЛІНІКА ТЕРАПІЇ, НЕВРОЛОГІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ, КЛІНІКА АМБУЛАТОРНО-ПОЛІКЛІНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТОЩО.

З ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ

Госпіталь був заснований у 1896 році, він одразу проектувався як приватна лікарня доктора Солецького, архітектурним бюро Івана Личинського, за проектом відомого на той час польського архітектора Олександра Луштинського. Шпиталь будувався майже 10 років. У 1908 році приватна клініка на цій території була введена в експлуатацію. Під час Першої світової війни тут розташовувався госпіталь польської кінноти, нетривалий час був госпіталь російських військ, які тоді взяли Львів, після 1915 року знову повернулася польська кіннота, а в 1939 році після звільнення Західної України тут був розгорнутий лазарет прикордонних військ СРСР. Саме з 1 грудня 1939 року госпіталь починає свою славу історію. У 1944 році після звільнення від фашистів сюди знову повернулися прикордонники і в той час вже був заснований шпиталь, який у 1991 році став госпіталем прикордонних військ, а з 2006 року набув статусу клінічного госпіталю Держприкордонслужби України.

ЯРОСЛАВ ЯРИГА, підполковник м/с, начальник поліклінічного відділення клініки амбулаторно-поліклінічної допомоги

Клінічний госпіталь Державної прикордонної служби України розташований у серці Західної України – місті Лева. Мандруючи вулицями древнього Львова, неможливо не помітити величний старовинний будинок, що потопає у зелені дерев по вулиці Личаківській. Саме тут 1 грудня 1939 року був створений лазарет Львівського прикордонного загону. А в серпні 2003-го госпіталь отримав назву Львівський госпіталь Державної прикордонної служби України. З того часу і донині тут лікують прикордонників і містян, привітний і професійний персонал ніколи не відмовиться допомогти, адже тут пам'ятають, що професія медика – це милосердя, гуманність і шляхетність душі.

Потрапивши на територію госпіталю, одразу помічаєш, як дбайливо тут ставляться до старовинних будівель, яким понад сто років, розкішного парку з квітучими клумбами і крилатими деревами. Але між лікувальними корпусами – це маленька рекреаційна зона, де пацієнти можуть відпочити і набратися сил.

Лікувально-діагностичний процес тут проводять досвідчені, висококваліфіковані медичні працівники. Нині у госпіталі функціонують кілька відділень різних напрямів, зокрема клініка тера-

пії, неврології та реабілітації хворих, клініка амбулаторно-поліклінічної допомоги тощо.

Біля корпусу номер два нас зустрічає начальник поліклінічного відділення клініки амбулаторно-поліклінічної допомоги клінічного госпіталю Держприкордонслужби міста Львів підполковник м/с Ярослав Ярига.

«Клініка складається з поліклінічного відділення з денним стаціонаром на п'ять ліжок і мобільним лікувальним діагностичним комплексом, – розповідає Ярослав Петрович, – персонал у нас досвідчений, зі стажем роботи понад п'ять років. Лікарі, медсестри і молодший персонал докладають максимум зусиль для забезпечення лікувального процесу. Ми лікуємо військовослужбовців Держприкордонслужби, ветеранів, діючих учасників АТО і демобілізованих. Маємо кабінети лікарів-спеціалістів, кабінет функціональної діагностики та УЗД. За останні роки близько 300-400 осіб пройшли лікування в денному стаціонарі клініки, а консультативну допомогу отримують близько 20 тисяч осіб з урахуванням усіх лікарів і обстежень».

У палаті знайомимося з одним з пацієнтів, який охоче розповідає свою історію. лейтенант Андрій Печар – офіцер відділення рухомих засобів відділу зв'язку Львівського прикордонного

загону. Перебуваючи на профілактичному лікуванні, він згадає першу госпіталізацію і говорить про шпиталь із вдячністю. Адже у липні 2014 році він отримав поранення під Червонопартизанськом, що на Луганщині, і лікарі шпиталю допомогли зберегти здоров'я та повернутися на службу.

«Я був поранений під час обстрілу. Наш комбат домовився через штаб АТО і нас через російський пункт пропуску Гуково вивезли протягом доби, усіх поранених збирали вздовж кордону і за двадцять годин ми були у Львівському шпиталі. Я мав травму коліна і тут лікарі провели мені дві операції. Пізніше направили для відновлення в Одесу, бо трохи кульгав, а зараз вже нормально почуваюся. Звичайно, коли підлікувався після поранення, то спочатку назад тягнуло, такий адреналін був, що ледь втримався. А згодом відпустило, родина допомогла адаптуватися після війни. Лікування і ставлення у шпиталі дуже добрі, я досить швидко відновився, але кожен рік проходжу тут реабілітаційний лікувальний курс для покращення стану здоров'я».

Реабілітація після поранень у зоні бойових дій – один з найбільш актуальних напрямів роботи шпиталю. Значна частина реабілітаційних заходів здійснюється у клініці неврології та реабілітації хворих. Начальник клініки підполковник м/с Іван Романців зауважив, що протягом цього року в неврологічному відділенні пройшли лікування 54 військовослужбовці учасники АТО, і ця категорія пацієнтів становить близько третини хворих. «Клініка неврології та реабілітації хворих займається захворюваннями нервової системи, наслідками черепно-мозкових травм, хворобами периферичної та центральної нервової систем, а також особливо актуальними зараз посттравматичними стресовими розладами, які часто мають наші військовослужбовці після бойових дій на східних теренах. До складу клініки входить також відділення народної та нетрадиційної медицини. Як доповнення до медикаментозного лікування є фітобар, де ми пропонуємо лікувальні чаї. Крім того, у нас є галокамера, повністю виготовлена з лікувальної солі Солотвинських родовищ, а також водолікарня».

Увесь другий поверх першого лікувального корпусу займає клініка хірургії з хірургічним відділенням та відділенням анестезіології,

ІВАН РОМАНЦІВ, підполковник м/с, начальник клініки неврології і реабілітації хворих

РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІСЛЯ ПОРАНЕНЬ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ – ОДИН З НАЙБІЛЬШ АКТУАЛЬНИХ НАПРЯМІВ РОБОТИ ШПИТАЛЮ.

реанімації та інтенсивної терапії, а також ендоскопічним кабінетом.

Як розповів начальник клініки хірургії підполковник м/с Сергій Бялясевич, протягом 2015 року у відділенні хірургії проліковано 1343 хворих та виконано 1086 оперативних втручань. «Ми працюємо у багатьох напрямках хірургії, зокрема, це абдомінальна, судинна хірургія, травматологія та ортопедія, лор-операції, офтальмологія, крім того, спільно з клінікою терапії проводимо активну реабілітацію військовослужбовців, які отримали травми в зоні АТО, – говорить Сергій Ярославович. – З операцій, які мало здійснюють в інших лікувальних закладах, ми виконуємо ендопротезування кульшових і колінних суглобів, такі операції у нас здійснюються вже протягом восьми років».

У відділенні маємо можливість оглянути палати інтенсивної терапії, обладнані всім необхідним, зокрема, встановлено поліфункціональні медичні ліжка, що легко трансформу-

ються і дозволяють пацієнту, обмеженому в русі, займати зручне положення, крім того, такі ліжка спрощують роботу персоналу. Важливо, що на такому обладнанні пацієнта можна транспортувати і до операційної, і до реанімації, що дозволяє якомога менше рухати важких хворих.

Безперечно, прогресивні технології і сучасне медичне обладнання – рід коштовний, але люди залишаються головним ресурсом. Саме тому у львівському шпиталі дбають про постійний професійний розвиток персоналу. Два роки поспіль госпіталь проводить науково-практичні конференції з тактичної медицини, а в цьому році було організовано конкурс «Патріотизм і професіоналізм». Разом з тим, медичний персонал бере участь у різноманітних стажуваннях та професійних змаганнях. Так, наприкінці травня відбувається вшанування медичних сестер, тож з нагоди професійного свята пройшов конкурс «Краща сестра медична Львів-

СЕРГІЙ БАЛЯСЕВИЧ, підполковник м/с, начальник клініки хірургії

МАР'ЯНА ІЛЬЧИШИН, медична сестра кардіологічного відділення клініки терапії

щини – 2016». Переможницею стала медична сестра кардіологічного відділення клініки терапії Львівського клінічного госпіталю Державної прикордонної служби України Мар'яна Ільчишин. «На змаганні було і складно, і водночас цікаво, емоційно і корисно, адже це важливий досвід, – розповідає Мар'яна. – Конкурс складався з теоретичної частини і практичної (терапевтична, хірургічна і педіатрична), окремим завданням була обробка рук. Мої колеги зі шпиталю допомагали готуватися до цього змагання, тож мати таку підтримку особливо приємно, тому і перемога наша спільна».

До речі, у шпиталі дбайливо бережуть історію закладу і не забувають про його здобутки. Нагороди і призи зберігаються у музеї госпіталю, де можна познайомитися з основними віхами його розвитку, переглянути світлини, періодику, побачити апаратуру, якою користувалися лікарі минулого. Крім того, при музеї існує бібліотека, якою користуються і пацієнти, і працівники. Як розповіла бібліотекар Наталя Шестопалова, книжковий фонд налічує дев'ять тисяч книжок різноманітної тематики, особливо багато історичної літератури. Тож пацієнти можуть розвиватися духовно паралельно з лікуванням.

Невідомою частиною військової медицини, особливо під час війни, є тактична медицина, тож у госпіталі навички з цієї галузі постійно вдосконалюють. Зокрема, нам вдалося спостерігати за тренуваннями з тактичної медицини, і медичний персонал шпиталю продемонстрував свої вміння, оперативність і злагодженість дій. До речі, усі лікарі і медсестри шпиталю проходять підготовку з тактичної медицини.

Ситуаційне завдання, яке ми спостерігали, полягало у тому, що після ворожого обстрілу в зону укриття доставлено бійця, який відчуває клацання та різкий біль у ділянці стегна, зі шкіри стегна стирчить уламок кістки. І от тренування почалося. Бригада, що прибуває до постраждалого, оцінює безпечність місця, стан пораненого і надає допомогу, використовуючи аптечку постраждалого. Це особливо важливо. Огляд починається з голови, далі перевіряють тулуб, таз, кінцівки постраждалого, виявивши ушкодження на нозі, зупиняють кровотечу, накладають джгут, знеболюють, проводять контроль артеріального тиску, пульс. Група діє швидко, зосереджено, допомагаючи один одному, постійно контролюю-

АЛІНА КОВАЛЬ, лікар-анестезіолог

чи свідомість пацієнта. На рану накладається асептична пов'язка, далі здійснюється внутрішньовенна інфузія. Бригада хутко виконує іммобілізацію пошкодженої ноги, а голова пацієнта фіксується шийним комірцем. Після цього пораненого перекладають на носі, і він готовий до транспортування реанімобілем. У приймальному відділенні старший бригади доповідає про стан пацієнта і викликається лікар-спеціаліст. Таким чином, тренування пройшло успішно і тривало лише кілька хвилин, адже оперативність тут так само важлива, як і професійні знання.

Лікар-анестезіолог Аліна Коваль, яка керувала тренуванням, розповідає, що половина реанімобілів разом з персоналом шпиталю були у зоні АТО, тож досвід надання медичної допомоги в бойових умовах є. Однак, обов'язкові практичні заняття з невідкладної допомоги проводять у кожному відділенні, тож кожен працівник шпиталю, незалежно від спеціальності, може надавати першу медичну допомогу в бойових умовах.

Реанімобілі дійсно справляють враження, вони оснащені всім необхідним. «У кожній машині є дефібрилятор, апарат штучного дихання легень, приєднаний до кисню, запасні балони кисню, – говорить пані Аліна. – Машини обладнані спеціальними дошками, які ми використовуємо для вивозу потерпілих і для транспортування аж до операційного стола. Крім того, є каталки, які дозволяють перевозити постраждалого у напівсидячому положенні, раніше у наших машинах цього не було. Маємо перев'язувальні сумки, рюкзаки з усім необхідним, які беремо на місце події, щоб безпосередньо там надавати допомогу, є також сумки, що застосовуються при масовому ураженні потерпілих. Тобто бригаді, яка виїздить на місце подій, достатньо знати ціль поїздки, і вони повністю готові до виконання завдань».

Так, тут готові до будь-яких викликів, адже медична служба у Клінічному госпіталі Західного регіонального управління Держприкордонслужби організована раціонально, ефективно і з турботою про кожного пацієнта. Особливо важливо, що госпіталь успішно використовує усі можливості для покращення роботи: навчають персонал, запрошують іноземних фахівців, беруть участь у міжнародній співпраці, взаємодіють з волонтерами і просто виконують свій обов'язок. **К**

Підготувала Леся МЕДВЕДЕНКО, ФОТО АВТОРА

Коли з'являється бажання зрозуміти, тоді приходять рішення і настає мир. Нині і журналістика, і література мають знаходити шляхи до порозуміння. Почути іншу сторону конфлікту на сході країни, показати реалії правдиво і не заангажовано намагається і нинішня воєнна проза, що з початком війни переживає неабиякий підйом. Колишні військові, полонені волонтери, письменники і публіцисти відкривають перед читачем побачені ними аспекти війни, що розділила країну.

Деякі книги занурюють у свій світ і народжують цілий вир думок і відчуттів, що довго не відпускають, а згодом, коли перше найсильніше враження вщухне, дозволяють зовсім по іншому поглянути на світ довкола і зрозуміти щось досі незбагненне. Такою мені видалася проза Максима Бутченка – письменника і журналіста, автора книг про Донбас, у яких лінія розмежування знаходиться не на місцевості, а в серці кожного з нас. Дванадцять років він працював у шахті і, можливо, як ніхто інший розуміє, хто ж там, по той бік окопів? У чому особливість буремного українського сходу, що нині став окупованою територією, незрозумілою і ворожою «терра інкогніта» для «великої» України? Про регіон зі складним шахтарським характером – у бесіді з автором.

ПО ТОЙ БІК

– Максиме, почнемо з дебютної книги «Художник війни». Як успішний журналіст став письменником і народився цей роман?

– Як журналіст я випускав кілька блогів про Донбас. Якось мій друг почитав ці історії і сказав: напиши про це книгу. Я ніколи не займався літературою, але матеріалу накопичилось так багато, і він був настільки живий і пережитий мною, що я вирішив спробувати. Потім він же допоміг мені скласти план і став моїм півником у світ літератури. Довго тривав процес редагування, бо це перша моя книга. Надіслав видавцеві, і він відповів згодою, зауваживши, що це перша книга з голосом з того боку. Насправді, досі особливо у військовій прозі немає чіткого розуміння: хто по той бік окопів. Після першої книги я зрозумів, що можу писати, тож невдовзі з'явилися друга і третя. Радше вони були прожиті мною, аніж написані. Є таке розуміння: письменник має писати про те, що він знає і не соромитися цього. Я писав те, що я знаю, розумію, що близьке моїй душі, що я пережив сам. Адаже у моїй сім'ї також було розділення через конфлікт на сході, батьки підтримали іншу сторону. Тож я створив ці книги як безпосередній учасник протистояння. Один британський видавець, якому я надіслав книгу, назвав цей жанр factіon тобто основане на фактах. Взагалі це військова проза, але і назва factіon мені також близька. Переважно, описане в моїх книгах основане на реальних подіях, мені хотілося достовірності і документальності, тому в першій книзі навіть є уривки з новин.

– Перша книга – «Художник війни» – звучить дуже пронизливо, вона навіть надто особистісна. В ній багато з пережитого вами?

– Так, тим більше це мій дебют. Я з Луганської області, був шахтарем, тож цю ситуацію я бачив зсередини, прожив там досить довго і весь час хотів виїхати звідти. Я ніби знаходився у замкненому просторі, можливо, це поетично прозвучить, але це відчуття дійсно

важко передати іншими словами, людина постійно стиснута, скута регіоном. Одного разу я написав статтю про шахтарів, вже коли вчився на журналіста, і мене виганяли з шахти, бо стаття була правдива. Тоді справа дійшла до українського омбудсмена, і лише він зупинив це. Я був у повній депресії, тому що мені нікуди було йти. А директор шахти сказав: я повідомлю на всі шахти і тебе ніде не приймуть на роботу. Мене постійно супроводжувало відчуття приреченості, я весь час хотів позбутися його, і воно назавжди закарбувалося у пам'яті.

Згодом, коли відбулися події на сході, я почув історію моїх родичів: двох братів, яких розділила війна. Це реальна історія, що стала основою першої книги. Так, один з братів хотів стати художником, він досі перебуває в ЛНР. Інший брат – проукраїнський, працює за кордоном. Моїм завданням було показати людям, хто по той бік окопів. Зрозуміло, що там є російський вплив, є російські куратори, тим не менш є і місцеві, які їх підтримують. Важливо зрозуміти, хто вони, чому вони такі, яка їхня мотивація. Мені хотілося донести, що ця підтримка не через прагнення «руського мира», не через захоплення Путіним, а через власне розбите життя. Так, головний герой – Художник – в момент краху всіх його життєвих прагнень, коли нічого не виходить: ні стати художником, ні в родинному житті, він їде реалізуватися у війні, щоб довести світові, що він чогось вартий. Насправді це не поодинокий випадок. Я хотів показати зіткнення двох світоглядів – не лише на полі бою, а в самому житті. Тут використана дещо класична форма – два брати – але накладена на сучасну тенденцію. Більшість подій, описаних у першій книзі, реальне життя прототипу героя, з яким я спілкувався.

– А потім стало зрозуміло, що потрібне продовження?

– Так, адже ця війна має затягнутий характер, без початку і кінця, і це складний пе-

ріод для багатьох. Навіть зараз там тривають зіткнення на нулі, а ми тут у Києві цього не відчуваємо. Тож мені хотілося, щоб ми, таким чином, повернулися до цього і переосмислили війну. На мою думку, головне завдання воєнної прози – показати війну з багатьох сторін. Якщо у книзі одна сторона права, а всі інші – вороги, це не література, а пропаганда, адже життя не чорно-біле, а кольорове. Так я показав кілька сторін: росіянина Ілля, який воює проти Путіна, що також ламає стереотип щодо росіян, Олексія – людину озлоблену, який постраждав від війни, а також нейтральну сторону в образі Нікітіча, що становить більшість. Аби зіштовхнути ці три аспекти конфлікту, вони за сюжетом потрапляють у полон і всі разом опиняються у камері.

Ця книга відкриває війну на молекулярному рівні, тобто на рівні маленької людини. Саме цей формат – маленької людини – для багатьох не розкритий, ми бачимо новини, але не розуміємо, як це впливає на життя кожного. Мені хотілося, щоб на війну подивилися не з позиції активних бойових дій, а побачили людину у війні. Щоб читач не відсторонено дивився на поле бою, а побачив, як переживає це людина всередині і що відбуватиметься з нею потім. І є ще один важливий аспект, можливо,

” Ця книга відкриває війну на молекулярному рівні, тобто на рівні маленької людини. Саме цей формат – маленької людини – для багатьох не розкритий, ми бачимо новини, але не розуміємо, як це впливає на життя кожного.

дещо філософський. Насправді, герої книги «Три години без війни» – це певний прообраз триєдності людини. Ілля – розум, Льоха – серце, а Нікітіч – душа. Разом вони виражають те, що відбувається з людиною: один все пропускає через розум, другий – через біль у серці, третій – це душа, що знаходить консенсус. Вони ніби втілюють три сторони особистості, і те, що вони перебувають у закритому просторі, лише підсилює цей ефект єдності.

– Один з найскладніших епізодів у книзі – служба головного героя у російських прикордонних військах на кордоні з Дагестаном. Наскільки реальні описані події?

– Ця частина книги про життя героя на кордоні Росії з Дагестаном написана максимально наближено до реальних подій. Хоча це був другий пост від кордону, все одно там була надзвичайно напружена ситуація. Чимало подій, які відбувалися з Іллею у Дагестані, ворожість ваххабітів, напруга та інциденти на кордоні, знайшли паралелі у війні на сході. Ці ж емоції, цю саму ворожість він згодом відчуває у Пісках від місцевих мешканців. Загалом у книзі приблизно порівну художньої вигадки і реальних подій.

– Для кого ваша книга, хто цільова аудиторія?

– Книга написана для трьох категорій читачів: перша – це мешканці Донбасу, для них це книга-дзеркало, щоб вони подивилися на самих себе, бо це їм не властиво. Проблема цього регіону – значною мірою у відсутності практики критичизму, вони не схильні до критики, тому настільки піддаються пропаганді. Моїм завданням було викликати ноти критики стосовно самих себе. Звичайно, книгою неможливо переконати усіх, але якщо вона переконає 10 або 100 осіб, це вже буде досягнення. Друга група читачів – це проукраїнська територія країни, щоб вони побачили, що таке регіон Донбас насправді. Ми розмірковуємо певними кліше, які сформувала Партія Регіонів, що це закрита територія на зразок зони і всі з цим погодилися. Звичайно, це регіон зі складною ментальністю, зав'язаний на матеріалізмі, де відсутня ідеологія. І це одна з причин війни. Більшою мірою ці люди пішли за «довгим рублем», аніж за «руським миром». Спілкуючись зараз із родичами і знайомими з Донбасу я можу сказати, що «руський мир» не зміг закріпитися на Донбасі. До речі, книги задумані видавцем саме російською мовою, щоб зробити їх максимально доступними для всіх сторін протистояння.

– Під час дискусій між героями складається враження нездоланності конфлікту на Донбасі – внутрішнього та ідеологічного?

– Це означає, що я зі своїм завданням впорався. Політично ніхто не відмовиться від цієї території, рано чи пізно, можливо, через

5-10 років, вона повернеться. Путін не безсмертний, і ці терени нікому не вигідно підтримувати, це не сакральний Крим. Першим кроком стане відчуття нездоланності конфлікту. З цього і починається примирення. Світова історія розвивалася саме таким чином: дві сторони знаходяться у стані непримиримого глибокого конфлікту, проходить час, ситуація ослаблюється, знаходяться люди, схильні домовлятися, і з часом знаходять консенсус. Так було в Югославії, де точилася дійсно громадянська війна, у нас же це протистояння світоглядів: імперського і національного українського. Перш за все, моїм завданням було показати, що вони зіштовхнуться і з часом будуть виходити з конфлікту. І ще один з елементів закінчення війни – це покаяння однієї зі сторін, без цього неможливо досягти миру.

– А чому в сюжеті майже не представлені українські військові, лише епізодично, хоча й яскравими спалахами?

– Друга книга задумана зламати стереотип, показати росіянина, який воює в Україні проти Путіна, проти системи. Росіяни, які беруть участь у війні на стороні України – маловідома сторона. І вже другий задум – зрозуміти, хто вони – мешканці Донбасу. Натомість героями третьої книги циклу стануть переважно українські військові. До речі, вона буде про жінок, які воювали на сході країни і про воїнів, які стали інвалідами. Між іншим, в ході роботи я спілкувався з жінкою-парамедиком, яка довго перебувала у Пісках. Вона розповіла про випадок, коли один з них потрапив у полон до сепаратистів. Його повернули, але поки він був у полоні, то говорив їм, що ми воюємо за одне, ви – за інше, а не один проти одного, і ця зважена позиція врятувала йому життя. Найголовніше, щоб не було ненависті до

людини. Це війна не проти плоті і крові, а «проти духів злоби піднебесної», як написано в Євангелії. Тобто не проти людини, а проти устрою, режиму, погляду на світ. Моє завдання як автора – показати, що люди у цій країні мають різні погляди на життя, і важливо, щоб протистояння не сприймалося як війна націй, українців і росіян. Я не вважаю, що ми воюємо з нацією, ми воюємо з режимом. І персонаж другої книги росіянин Ілля і багато таких як він, котрі першими приїхали воювати в чужій країні, доводять це.

– У книгах немає жодного позитивного відчуття від мешканців Донбасу, збірний образ шахтарського регіону вийшов негативним ...

– Тому що так приблизно і є. Я у цьому році близько місяця їздив по Донбасу вздовж лінії розмежування, і дійсно ситуація настільки важка, люди сповнені сепаратистських ідей, озлобленості. Це свідчить про те, що з боку України як держави дуже мало робиться в плані реінтеграції регіону. Нещодавно я чув про культурний поїзд, який їхав вздовж лінії розмежування і його метою було сприяння реінтеграції, але й це був радше волонтерський проект, аніж державний. По той бік лінії розмежування люди знаходяться у вакуумі, хоча й дивляться українське телебачення. Там є проукраїнські громадяни, їх не багато, але вони є. В цілому ситуація там чорно-сіра. Потрібно зрозуміти це і діяти послідовно. Адже ми воюємо за збереження цілісності країни, за те, щоб Донбас був українським. К

ЛАРИСА СОВА

« В КОНТАКТЕ » ЧИ « В ПРОПАГАНДІ » ?

Як тролі стають солдатами інформаційної війни

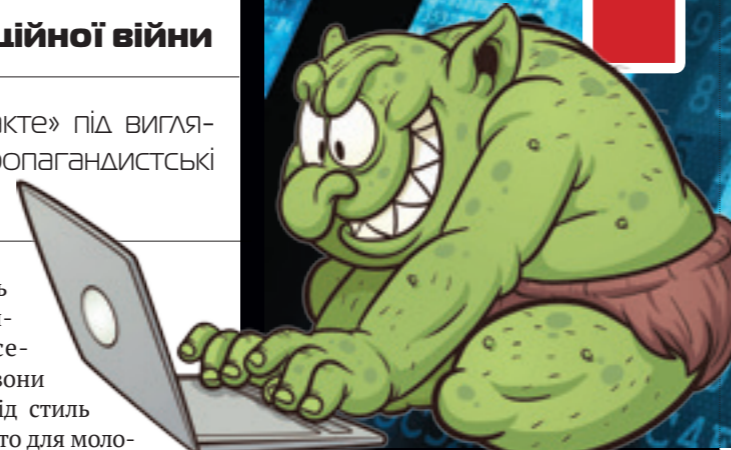
У розважальних спільнотах соцмережі «Вконтакте» під виглядом гумористичного контенту поширюються пропагандистські пости на тему українсько-російських відносин.

Випуск новин з Майклом Шуром став справжньою сенсацією. Гумор на рівні абсурду і різкості швидко знайшов свою аудиторію в Інтернеті. Шоу називають гумористичним, хоча насправді його можна схарактеризувати як «добрий і легкий тролінг». Та окрім подібного «тролінгу», в Україні існує й інший тролінг, який несе із собою набагато більше, аніж просто смішки.

В Україні соціальна мережа «Вконтакте» посідає друге місце за кількістю відвідувань, поступаючись лише пошуковій системі Google. У Росії vk.com – на першому місці. Така популярність соціальної мережі не могла залишитися поза увагою пропаган-

дистів, які шукають нові канали поширення своїх меседжів. Ба більше, вони його адаптують під стиль мережі vk.com, тобто для молодіжної аудиторії, яка приходить у мережу, щоб відпочити й розважитися.

Для цього пропагандисти використовують спільноти (пабліки) «Вконтакті». Найбільшою популярністю в соціальній мережі користуються гумористичні групи, які займаються не інформуванням аудиторії, а її розважанням. Наприклад «ЕП» (8,2 млн), «Смейся до слёз» (7,5 млн), «Корпорация Зла» (6,2 млн) тощо. Стиль повідомлень, який використовують такі спільноти, називають «тролінгом».

ТРОЛІНГ IS COMING

Тролінг – це різновид Інтернет-маніпуляцій. Психологи називають цей процес «спілкуванням із подвійним дном». Мета тролів – викликати в співрозмовника виключно негативні емоції. В англійській слово «тролінг» походить від troll – ловити рибу на блешню.

Тролями називають людей, які в грубій саркастичній формі, частіше на замовлення, обстоюють певну інформацію. Жертвами професійного тролінгу можуть ставати не тільки люди, а й комерційні структури, громадські, політичні організації. В Україні впродовж останніх років сформувався стереотип, ніби тролі – це школярі, які мають поверхові знання. У «замовних тролів» є спеціальні мережіві спільноти, в яких початківців навчають ображати, флудити (завалявати безглуздими текстами), офтопити (виходити за рамки задалегідь встановленої теми спілкування).

Аудиторія vk.com/lergum – це жителі України, Росії та Білорусі. У спільноті – 3 млн 300 тис. читачів. 2 млн 100 тис. – із Росії, 388 тис. – з України й лише 117 тис. – із Білорусі.

ПАБЛІК «ЛЕПРА»: ДЕ ХОВАЄТЬСЯ ІНФЕКЦІЯ ПРОПАГАНДИ

Розсадник тролінгу в Україні – соціальні мережі. Починаючи з осені 2014 року, в соцмережі «Вконтакті» з'явилися спільноти, які відверто висміювали події в Україні. Найпопулярніша спільнота – «Антимайдан». Проте робота пропагандистських тролів поширилася й на інші спільноти, початково заявлені як «аполітичні». Наприклад, саркастичний паблік «Лепра».

«Лепра», або «Лепрозорій» перекладається як «проказа» – інфекційна хвороба з хронічним перебігом, яку спричинюють мікобактерії. Ідея створення цієї спільноти прийшла від блогерського форуму «Лепрозорій». У 2013 році «Лепра» перестала існувати. Інтернетом поширилися чутки, ніби форум переїхав у спільноту «Вконтакті». Насправді vk.com/lergum не має нічого спільного з оригінальною «Лепрою». Модератори нібито продовжили справу тролінгу своїх попередників.

Аудиторія vk.com/lergum – це жителі України, Росії та Білорусі. У спільноті – 3 млн 300 тис. читачів. 2 млн 100 тис. – із Росії, 388 тис. – з України й лише 117 тис. – із Білорусі.

Увагу vk.com/lergum привертає нетиповими для саркастичної спільноти історіями про події на Майдані або ставленням до України як держави в цілому. Наприклад, «майданівські пости» випадають із контексту жарту й у хронологічному порядку розповіда-

ють про події в Україні в період осені 2014 – зими 2015. Також трапляються публікації проросійського спрямування – про те, що всі міста в Україні заснували росіяни, або про «український футбол». Такі записи не завжди відображають саркастичний або «чорний» стиль «Лепри». Стилістика постів відрізнялася від манери розважальної спільноти, яка розміщує жарти й записи обсягом максимум до 30 слів. Крім того, vk.com/lergum почала поширювати фейкову інформацію про Україну чи Майдан і підкріпляти її мемами. Такі записи збирали більше лайків і перепостів, аніж звичайні жарти про Україну. Наприклад, фейк про Василя Вірастюка, який нібито розігнав гей-парад у Львові. Ця новина з'явилася на фейковому українському ресурсі UaReview. Її перепостили такі російські видання, як LifeNews, Russia Today та «Ридус», які потім видалили цю новину.

Окрім цього, «Лепра» поширює розлогі дописи, присвячені відносинам між Україною та Росією. Наприклад, у дописі від 16 січня 2016 року:

«Русские – самый молодой народ, поэтому на тысячи лет отстают в развитии от других народов, а раскопки в Триполье (Украина) и Костёнках (под Воронежем) к русским не относятся, это были древние укры».

Автор публікації в цій тезі іронізує та перебільшує, перекручує й змішує дві різні думки. Крім того, він використовує один з найулюбленіших підходів тролів – поширення мемів із телешоу (наприклад, у промо програми «Наша Раша» диктор ледь не кожне речення починає зі слів на кшталт «Только мы можем...», «Только русские...»).

«Европа всегда была грамотнее России. Когда Анна Ярославна вышла замуж за короля Франции, удивилась, что он не грамотный. Он же король, ему всё можно. Мог и не учиться читать. Анна была хуже всех при дворе короля, она одна умела читать, мылась и чистила зубы, вот русская дикарка». У цьому контексті йдеться про дочку Ярослава Мудрого – як і її батько, Анна народилася й виросла в Києві. Анна й

справді навчила короля Генріха I грамоти, але вона не має нічого спільного з «російськими дикарками». Елемент перекручення фактів з історії – улюблене заняття пропагандистів. Інформацію подано в стилістиці тролів.

«Америка подарила России свободу от СССР. Теперь мы СВОБОДНО можем одеваться как клоуны, бухать, наркоманить и умирать молодыми, мы СВОБОДНО можем посылать на три буквы родителей». Використовується стереотип, що нібито в період Радянського Союзу не було алкоголізму, наркоманії, неповаги до батьків тощо. Для більшого впливу в тезі слово «СВОБОДА» написано великими літерами. Так підкреслюється іронічність, зневажливе ставлення. Названо також і «прямого винуватця» – це Америка. Ворогом США прямо не називають, але така прихована іронія – це стиль тролів.

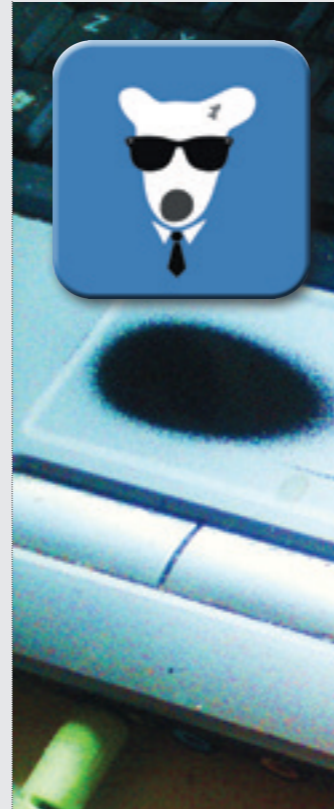
«Мы оккупировали восточную Европу, которая была свободной, под охраной Гитлера». Друга світова війна – це сакральний, моментами навіть ритуальний мотив у Росії. Стереотип про те, що росіяни чи Радянський Союз звільнили Європу від нацистської армії, панує в Росії не на рівні особистих розмов, а доходить

до публічних заяв у медіа від офіційних осіб країни. Чергова гіперболізація та гра з термінами, використання оксюморона – «вільна Європа під час окупації Гітлера».

І на завершення – «И, конечно, мы вероломно напали на маленькую ДЕМОКРАТИЧЕСКУЮ Украину, а Америка её спасла». Цікавий момент, дію показано як завершено: «спасла», а не «спасаєт». У тезі також використано літоту – «маленькую», хоча Україну за обсягом території важко назвати маленькою країною. Таке применшення показує зневажливе ставлення. Експлуатується стереотип, найчастіше вживаний у період Майдану: Україна – це демократія. Автор за нього чіпляється й для того, щоб підкреслити своє зневажливе ставлення, виділяє це великими літерами.

У підсумку, обсяг публікації – 568 слів. Пост апелює до стереотипів, перевернутих фактів з історії, використовує всі цінності сучасної Росії – спорт, релігія, культура, Друга світова війна тощо. Вся публікація приправлена абсурдом, маніпулятивними порівняннями, іронією. Такі повідомлення, що випадають зі стилю «Лепри», з'являються лише на тему стосунків Росія – Україна – Америка.

У своїх дописах тролі не використовують жодних аргументів чи правдивих фактів. Вони більше апелюють до емоційного стану людини, інколи це робиться для того, щоб вивести користувача з рівноваги, а інколи просто систематично повторюються ключові слова для тих, хто сумнівається.

НЕВИДИМІ ПРОПАГАНДИСТИ

Експерт з моніторингу російської пропаганди, програмний директор ГО «Детектор медіа» Роман Шутов вважає, що пропаганда в формі гумору й тролінгу – найзручніший канал поширення. «Перед пропагандистом завжди стоїть найскладніше завдання – як упакувати контент так, щоб він був споживаний. Якщо на продукті написано – «це антиукраїнська пропаганда, прочитайте її», на таке ніхто не зверне уваги, бо в читачів немає мотивації», – говорить пан Шутов. – А коли йдеться про гумор, тут мотивація стає сама собою зрозуміла. Люди заходять в Інтернет, щоб розслабитися, почитати щось смішне, й таким чином вони, власне, й споживають пропагандистський продукт. Окрім того, коли людина читає текст, щоб розслабитися й посміятися, вона відключає бар'єри розпізнавання маніпуляцій і стає більш придатною до маніпулятивних впливів. Один з принципів пропаганди – тотальність впливу: коли меседжі доходять через газети, воду, яку ми п'ємо, одяг, який ми носимо, промови президентів і гумористичні сайти».

У тролів більше шансів бути прочитаними, бо коли користувач читає їхні дописи чи коментарі, він не бачить за ними прихованого активіста-пропагандиста чи солдата інформаційної війни. Для нього це грубий, моментами брутальний користувач, який висловлюється з елементами абсурдності й чорного гумору. Він має громадянську позицію і подає її в незвичний спосіб, що лише привертає увагу однодумців чи людей, які сумніваються. У своїх дописах тролі не використовують жодних аргументів чи правдивих фактів. Вони більше апелюють до емоційного стану людини, інколи це робиться для того, щоб вивести користувача з рівноваги, а інколи просто систематично повторюються ключові слова для тих, хто сумнівається.

Соціальні мережі спрямовані на молодих людей, які люблять інтелектуальні та чорні жарти, емоційні (хоча, можливо, й беззмістовні) дискусії тощо. Тролі мають доступ до таких речей – вони краще відчують аудиторію соцмереж і розуміються на тому, як привернути її увагу. **К**

НАТАЛЯ ШЕВЯХОВА
[HTTP://OSVITA.MEDIASAPIENS.UA](http://OSVITA.MEDIASAPIENS.UA)

СВІТЛА НАТУРА

– Да че ты смотришь, б.. Бандера, на меня?

Та тому й дивлюся, бо в моїх очах живе надія, любов і віра у те, що ти, моска-лику, теж людина і зрештою забереш з моєї землі свою криваву зброю і даси спокій своїм імперським амбіціям. Тому й дивлюся, бо знаю, що на своїй землі борюю свою правду...

Сьогодні та відповідь має понад мільйон варіантів, але суть її буде саме такою. Тішить те, що вона сформована завдяки одному лише музичному твору, автором і виконавцем якого є режисер і актор Сергій Файфура.

Для більшості з нас донедавна він залишався загадкою, адже так склалося, що з початком війни його пісенна творчість виявилася найбільш затребуваною саме у зоні проведення АТО. Проте сьогодні він чи не щодня дивує новими творами і яскравими виступами, які змушують зали аплодувати стоячи.

– Пане Сергію, як би ви представили себе нашим читачам, що вони повинні знати про Файфуру, власне, як співака?

– Кожен період життя ставить людині певні запитання і потім дає відповіді на них. Я ніколи не думав, що писатиму пісні, хоча за плечима і музична школа, і естрадно-циркове училище, і Московський театральний ГИТИС, потім роки режисури в П'єтері. Але саме зараз у мені визріло те, що вилилося у пісенний формат. Пісня – найулюбленіший жанр мистецтва у всьому світі, він лаконічний, простий – лише 3-4 хвилини, легкий для сприйняття. Коли є коротка історія, покладена на ту мелодію, яка відповідає суті пісні, вона насправді чіпляє. Приміром, вчора після нашого концерту біля Верховної Ради підходить до мене кремезний чоловік, просить потиснути руку і розповідає мені, як у боях під Мар'їнкою вони з хлопцями врубали музику на повну і давали відсіч ворогу, воювали під мою пісню, я помічаю, як у нього мимоволі з'являються сльози на очах, розумію, що й у самого очі блищать, але нічого з тим вдіяти не можу. Це – неймовірне відчуття, це ті «мурашки» у чистому вигляді, це те, що дає усвідомлення необхідності їхати і нести свою творчість туди, де її потребують, не просячи взамін якоїсь матеріальної вигоди.

– Я розумію, що рушійною силою у створенні Вашого успішного пісенного проекту стали події Майдану. На яку аудиторію ви розраховували на початку цього етапу творчості?

– Чесно кажучи, створюючи цей проект, я не ставив перед собою завдання працювати на якусь конкретну аудиторію, скажімо, виключно молодь, чи радикал-патріотів. Мені здається, що та біда, яка прийшла сьогодні в Україну, зачепила усіх, і не можна робити якусь градацію на айтишників, будівельників, менеджерів, або ж старих чи малих. Це стосується усіх нас, хто сьогодні представляє Україну як націю. Я завжди намагаюся наголосити, що найважливішим зараз є збереження нації, і тільки тоді буде держава. Нація – то насамперед душа народу, а держава – то тіло. Не дай Боже, станеться щось страшне і на тій території стане якась інша держава, але чи потрібно це нам, чи влаштує нас? Ні, тому зараз я роблю все, що можу, як здоровий чоловік, як воїн сцени стараюсь докласти максимум зусиль, аби витягти усіх нас, Україну як націю, із тієї прірви.

Як зберегти націю? То насамперед – мова, українська пісня, наші традиції, наш одяг, кухня, навіть звички, не говорячи вже про неймовірно багатий історичний пласт.

**ВІЙНА – ІСТОРІЯ НЕ БЕЗКІНЧНА,
І ЗРЕШТОЮ НАСТАНЕ ЧАС, КОЛИ
МИ ПОЧНЕМО СТВОРЮВАТИ
ПІСНІ ПРО КОХАННЯ, ПИСАТИ
СПРАВЖНІЙ ШАНСОН –
ДУШЕВНИЙ, ДЕЛІКАТНИЙ,
ТЕНДІТНИЙ, АЛЕ НЕ ЗАРАЗ.**

– **Поговорімо про формати, як зараз складається ситуація з просуванням творчого продукту?**

– Зараз ми воюємо за українські пісні, за український продукт у радіо-ефірі, не говорячи вже про телеефір. Проритися туди поки що можливості немає. Чому? Та тому що більшість наших телевізійних і радіо ЗМІ є чиймись, здебільшого олігархічними. При тому значна їх частина пропалачується величезними розмірами московського бабла. Ми всі давним-давно чудово розуміємо значення слів: хто володіє інформацією – той володіє світом. Якщо наш ворог – при чому не ми для нього стали ворогом, він сам зробив ворогами всіх довкола себе – розуміє ситуацію і використовує її на свою користь, то що залишається робити нам? Відвойовувати своє. Яким чином? Ось тут і відповідь, YouTube, Facebook, інші соцмережі, вони зараз подекуди навіть більш дієві за телебачення, однак за «ящик» теж треба боротись, адже це досі дуже вагомий інструмент. Звичайно, що стосується українських пісень, то вони потребують роботи над кліпами, а правильна візуалізація дуже добре працює на даний момент, у першу чергу, на збереження нації.

– **Тим не менше, сьогодні Ви вже мільйонер за кількістю переглядів, що для Вас ці цифри?**

– Зараз може бути тільки два шляхи – або стати відомим, або гратися у забавки для самого себе. Я не граюся, я воюю пісню, вона – моя головна

зброя. Її треба видавати людям, щоб пісня не була виключно моєю. Так я її пишу, так випускаю у світ, але чим більше людей її підхопить, тим краще, адже тоді пісня стає вже народним надбанням. Мій Facebook тріщить по швах від коментарів і відгуків, і цей зворотній зв'язок дає розуміння того, що ми все робимо правильно. Повертаючись до того хлопця біля Верховної Ради, я розумію, що він підійшов один, але у його словах щонайменше слова десяти, якщо не сотні бійців.

– **Успіх Ваших пісень – доказ, перш за все, високого професіоналізму, чи не думали заспівати щось інакше, адже у нас досі залишаються незаповненими багато пісенних ніш?**

– Війна – історія не безкінечна, і зрештою настане час, коли ми почнемо створювати пісні про кохання, писати справжній шансон – душевний, делікатний, тендітний, але не зараз.

Днями у нас з колегами був великий концерт у Палаці «Україна», реакцію ви можете знову ж таки побачити на нашому каналі YouTube. Це був неймовірний шквал аплодисментів. Я не міг розпочати наступну пісню, бо вся «Україна» аплодувала стоячи. Якби мені було 18, я точно ухопив би «зірочку», але зараз ні – у мене немає дешевизни, бо я серйозно і професійно роблю свою справу, і та реакція людей просто дає мені усвідомити, що моя сьогоднішня творчість є актуальною.

ПОКЛАДАТИСЯ ТРЕБА НЕ НА ЗБРОЮ, БО ЗБРОЯ ВИГОТОВЛЕНА ДЛЯ ВБИВСТВА, А ЛЮДИНА МАЄ ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД, ЩОБ РЯТУВАТИ САМУ СЕБЕ, МАЄ ЛЮБОВ І МАЄ СОВІСЬ, ДО ЯКОЇ ПОВИННА ДОСЛУХАТИСЯ.

– **Повернемося до бійців, Ви вже об'їхали з концертами більшість підрозділів у зоні конфлікту, чи виокремлюєте їх для себе за родами військ, що можете сказати, зокрема, про прикордонників?**

– Не треба робити якусь диференціацію, ділити на десантника, артилериста чи прикордонника, адже з кого сьогодні складається наша армія, яка протистоїть ворогу на сході – у першу чергу, з людей, які за покликом серця захищають Батьківщину. Наші вояки – то абсолютно свідомі люди і низько-сенький їм уклін, у першу чергу, за їхнє розуміння ситуації і за те, що вони зараз знаходяться там незалежно від спеціалізації кожного.

Ми зараз двоє людей – Дмитро і Сергій – сидимо собі в кафе і спілкуємося про речі, можна сказати, світоглядні і розуміємо, що це все лише завдяки тому, що ті хлопці зараз є на війні. Коли я виконую свого «Комбата» і отримую у відповідь щирі оплески, я говорю людям, що вони аплодують не мені, а тим хлопцям, які нас зараз боронять.

– **Допоки хлопці боронять, нас не полишає відчуття, що у столиці працюють, як у вашій пісні співається – «Габлі», як ви оцінюєте ситуацію, в якій опиняєтесь чи не щодня?**

– Ми всі не маленькі діти і розуміємо, що відбувається в основі, я навіть, не говорю про нюанси політики чи економіки. У пісні «Габлі» є дуже суттєва фраза: біду клепають нам не тільки у Кремлі, але й удома і вже нові габлі. Ті слова, власне, і є відповіддю на запитання, але наразі не хочу вдаватись у персоналії. Не тому, що я когось боюся. Якби я боявся, то взагалі не писав би ті пісні і не виступав би з ними біля Верховної Ради, не знімав би кліп біля Кабміну. Я не боюся, бо не маю чого боятися, бо я говорю те, що є насправді. Мистецтво лише відображає дійсність життя. Суть в іншому – допоки ми не очистимо, як би це банально не звучало, нашу владу по-справжньому, нічого істотно не зміниться. Ми бачимо якісь кроки, але вони наразі у такому режимі, що ми спостерігаємо крок вперед і два назад, тому сьогодні, я скажу, ми на грані. І не дай Боже при цих негараздах, щоб ситуація дозріла до «енного» Майдану. Зараз варто увімкнути всю нашу терплячку, все наше сумління, згадати про те, що ми у першу чергу – люди, які повинні думати і мирними засобами домовлятися. Треба вміло скористатися цими важелями, аби ситуація не дозріла ні до якого Майдану, адже він може бути ще більш трагічним і кривавим і обернутись на суцільну катастрофу.

Мене більше турбує ще одне, я, як режисер, завжди чітко фіксую все, що відбувається довкола і зараз за сусіднім столиком сидить молода парочка, вони краєм вуха чують тему, яку ми обговорюємо і ехидно так гикануть над тим. Відверто кажучи, ледве стримує себе, аби не підійти і не накрутити вуха тому шмаркачеві, адже якби я повіз його із собою на фронт і кинув до хлопців в окоп, він би вже не випендюрався перед своєю кралею, а думав про речі, які є сьогодні дуже важливими для всіх нас. Мабуть таки, та біда є більшою мірою не там – за 800 км, на лінії зіткнення, вона є тут, бо не можна відмежуватися від того, що стосується усіх нас.

– **Що б ви побажали всім нашим читачам і на мирних, і на воєнних рубежах?**

– Покладатися треба не на зброю, бо зброя виготовлена для вбивства, а людина має здоровий глузд, щоб рятувати саму себе, має любов і має совість, до якої повинна дослухатися. К

Спілкувався Дмитро СЛИВНИЙ

КОРДОН